

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas piemērošanu

saskaņā ar Eiropas Komisijas 2017.gada 16.marta Regulas (ES) 2017/460, ar ko izveido tīkla kodeksu par harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām 26. un 28.pantu

2022.gada 15.decembris

Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

Konsultāciju dokumenta kopsavilkums un tiesiskais pamatojums	3
I Dabasgāzes pārvades sistēmas tehniskie raksturlielumi	4
1) Latvijas dabasgāzes pārvades sistēma	4
2) Reģionālās dabasgāzes pārvades sistēmas attīstība	7
II Ierosinātās atsaucenes cenas metodikas apraksts	9
1) FinEstLat vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma	9
2) Atsaucenes cenas metodikas izvēle	12
3) Metodikas grozījumu nepieciešamība	13
4) Atsaucenes cenas metodikā izmantotie izmaksu faktori.....	18
5) Ieejas-izejas ieņēmumu sadalījums.....	18
6) Jaudbāzētu un resursbāzētu ieņēmumu sadalījums.....	18
7) Pārvades sistēmu operatoru savstarpējās kompensācijas mehānisms.....	19
8) Dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas	22
III Atlaides, reizinātāji un sezonālie faktori	24
1) Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērojamā atlaide.....	25
2) Reizinātāji.....	26
3) Sezonālais faktors.....	28
IV Provizoriskie dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi	28
1) Prognozētā ieejas un izejas punktu jauda un pārvadītie dabasgāzes apjomi	28
2) Provizorisko gada jaudas produktu tarifu aprēķins	30
3) Provizorisko īstermiņa jaudas produktu tarifu aprēķins	33
4) Izmaksu sadalījuma novērtējums.....	33
V Ierosinātās atsaucenes cenas metodikas novērtējums	34
VI Ierosinātās atsaucenes cenas metodikas un pēc jaudas svērtā attāluma atsaucenes cenas metodikas salīdzinājums	35
VII Pārvades sistēmas operatora atļautie ieņēmumi	36
1) Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas.....	36
2) Kapitālas izmaksas.....	37
3) Kapitāla atdeves likme	37
4) Indikatīvie atļautie ieņēmumi	38
5) Vienkāršots tarifu modelis	38
Pielikumi	39

Konsultāciju dokumenta kopsavilkums un tiesiskais pamatojums

Konsultāciju dokuments par dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas piemērošanu (turpmāk – Konsultāciju dokuments) sagatavots, pamatojoties uz Eiropas Komisijas 2017.gada 16.marta Regulas (ES) 2017/460, ar ko izveido tīkla kodeksu par harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām (turpmāk – TAR NC) 26. un 28.pantu. Konsultāciju dokumenta mērķis ir uzzināt ieinteresēto personu viedokli par dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas piemērošanu un dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifiem Latvijā.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹daļu dabasgāzes pārvades sistēmas operators sniedz pārvades pakalpojumu par regulatora noteiktajiem tarifiem vai par tarifiem, ko noteicis attiecīgais pakalpojumu sniedzējs saskaņā ar regulatora noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku, ja ir saņemta regulatora atļauja. Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka regulators nosaka tarifu aprēķināšanas metodiku, un 25.panta pirmā daļa noteic sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pienākumu sniegt regulatoram tā pieprasīto informāciju regulatora noteiktajā laikā un kārtībā.

Pamatojoties uz Enerģētikas likumā un likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" noteikto pilnvarojumu, kā arī saskaņā ar TAR NC 26. un 28.pantu 2019.gadā veiktās apspriešanas rezultātiem, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators) ar 2019.gada 3.jūlija lēmumu Nr.1/10 apstiprināja metodiku "Dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Metodika).

Regulators ir sagatavojis Dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas projektu (turpmāk – Metodikas projekts), kurā paredzētas izmaiņas attiecībā uz regulatīvo un tarifu periodu, izmaksu efektivitātes koeficienta noteikšanu un regulatīvā rēķina saskaņošanu, tas ir, izmaiņas regulatīvā rēķina iesniegšanas, ieņēmumu un izdevumu starpību uzskaites un ieņēmumu korekcijas veikšanas kārtībā.

Atbilstoši TAR NC 10., 26. un 28.pantā noteiktajam bez ierosinātās atsauces cenas metodikas (dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas) Konsultāciju dokumentā tiek sniegta informācija par provizoriskajiem dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifiem, reizinātājiem un sezonālo faktoru, kuri ietekmē īstermiņa jaudas produktu tarifu lielumu, un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautajiem ieņēmumiem, kas atgūstami, piemērojot minētos tarifus, laika periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim, kā arī par dabasgāzes pārvades sistēmu operatoru savstarpējās kompensācijas mehānisma principiem.

Norādāms, ka Konsultāciju dokumentā minētie dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi ir indikatīvi un nav saistoši Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram un dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājiem.

Visi dabasgāzes tirgus dalībnieki ir aicināti sniegt savus komentārus par Konsultāciju dokumentu.

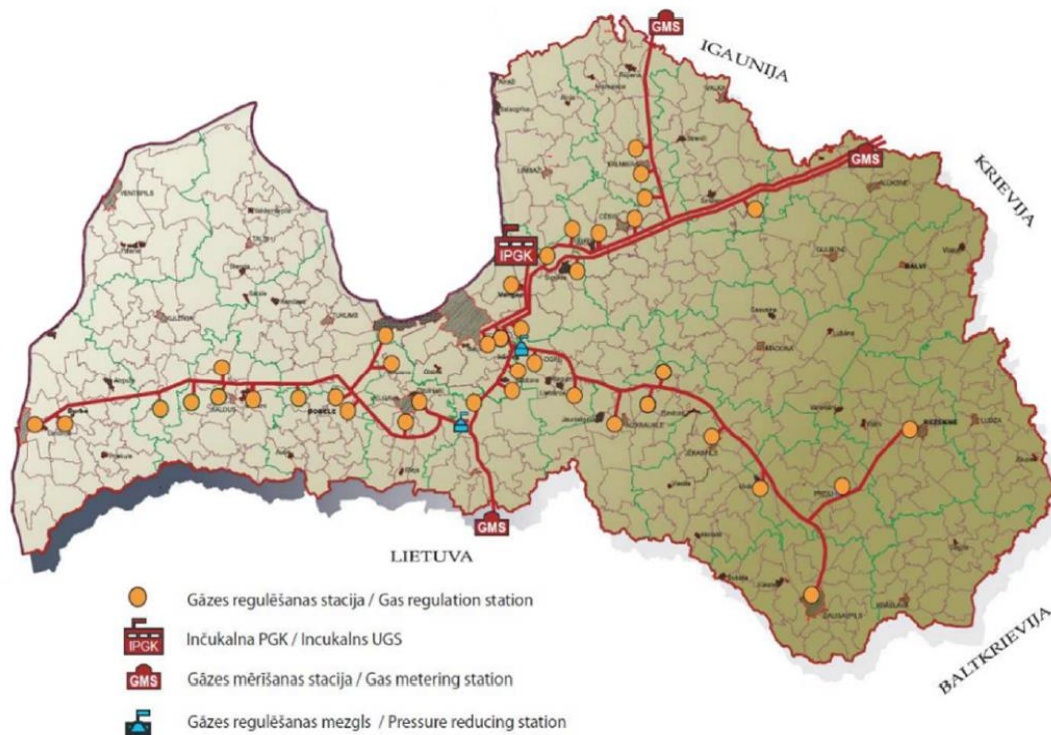
Priekšlikumus un komentārus par Konsultāciju dokumentu lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, nosūtot tos uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv, līdz **2023.gada 17.februārim**.

I Dabaszgāzes pārvades sistēmas tehniskie raksturlielumi

1) Latvijas dabaszgāzes pārvades sistēma

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija Direktīvā 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabaszgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu noteiktajam Enerģētikas likuma 1.panta 13.punkts noteic, ka dabaszgāzes pārvade ir energoapgādes veids, kas ietver dabaszgāzes transportēšanu pa augsta spiediena cauruļvadiem (izņemot transportēšanu pa sākumposma cauruļvadiem), lai piegādātu to attiecīgai sadales sistēmai vai tieši lietotājiem, izņemot enerģijas tirdzniecību, un minētā likuma 1.panta 32.punkts noteic, ka dabaszgāzes pārvades sistēma ir cauruļvadu sistēma ar visiem pārvades funkciju veikšanai nepieciešamajiem energoapgādes komersanta objektiem, kurus izmanto dabaszgāzes transportēšanai.

Latvijas dabaszgāzes pārvades sistēmu veido gāzesvadi ar noslēdzošu armatūru, kuru darba spiediens ir virs 16 bāriem, gāzes regulēšanas stacijas (GRS), gāzes regulēšanas mezgli (GRM) un gāzes mērīšanas stacija (GMS), telemehānikas, sakaru un elektroapgādes sistēmas, elektroķīmiskā aizsardzības sistēma un drošības sistēmas (skat. 1.attēlu).

1.attēls. Latvijas dabaszgāzes pārvades sistēma

Latvijas dabaszgāzes pārvades sistēma tiek dalīta divās daļās – pārrobežu pārvades sistēmā un nacionālā pārvades sistēmā.

Pārrobežu pārvades sistēma ir pārvades sistēmas daļa no ieejas punkta no citas valsts pārvades sistēmas līdz izejas punktam uz citas valsts pārvades sistēmu vai līdz ieejas punktam dabaszgāzes krātuvē. Pārrobežu pārvades sistēmu veido Rīga–Paņevēža, Pleskava–Rīga, Izborska–Inčukalna pazemes gāzes krātuve (turpmāk – PGK), Rīga–PGK I līnija, Rīga–Inčukalna PGK II līnija, Vireši–Tallina gāzesvadi. Gāzesvadu garums ir 577 km, diametrs ir 700 mm, un darba spiediens tajos ir no 28 līdz 40 bāriem.

Nacionālā pārvades sistēma ir pārvades sistēmas daļa (atzari no pārrobežu pārvades sistēmas, ko neizmanto dabaszgāzes pārrobežu pārvadei) apdzīvotu vietu apgādei ar dabaszgāzi kopā ar atzariem un sistēmas operatora gāzes regulēšanas stacijām un mezgliem. Nacionālas pārvades sistēmas gāzesvadu garums ir 613 km, diametrs ir no 100 mm līdz 500 mm (cauruļvadu

sadalījumu pa diametriem skat. 1.tabulā), un darba spiediens tajos ir līdz 35 bāriem (projektētais darba spiediens ir līdz 55 bāriem).

1.tabula

Nacionālas pārvades sistēmas gāzesvadu garums sadalījumā pa cauruļvadu diametru

	Cauruļvadu diametrs, mm						
	500	400	350	300	250	200	150 un mazāk
Garums, km	280	20	136	47	42	31	57

Nacionālās pārvades sistēmas gāzesvadi ir veidoti staru veidā – viens nacionālās pārvades sistēmas gāzesvada zars iet Liepājas, bet otrs – Daugavpils virzienā ar atzaru uz Rēzekni.

Latvijas maģistrālie gāzesvadi ir daļa no Somijas, Igaunijas un Latvijas vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas (turpmāk – FinEstLat sistēma). Dabasgāzes pārvades sistēmas (maģistrālo gāzesvadu) kopējais garums ir 1190 km (skat. 2.tabulu).

2.tabula

Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas raksturojums

Cauruļvads	Ekspluatācijā nodošanas gads	Garums, km	Diametrs, mm	Maksimālais spiediens, bāri
Rīga–Panevėža	1983	84,03	700	40
Iecava–Liepāja	1966	209,64	500/350	25
Pleskava–Rīga	1972	160,63	700	47
Izborska–Inčukalna PGK	1984	162,51	700	47
Rīga–Inčukalna PGK I	1967	41,75	700	40
Rīga–Inčukalna PGK II	1978	41,74	700	40
Rīga–Daugavpils	1988	203,00	500	25
Vireši–Tallina	1994	88,00	700	45
Upmala–Preiļi–Rēzekne	2001/2005	66,71	400/350	54
Atzari		131,99		
Kopā:		1190,00		

Latvijā ir viena gāzes mērīšanas stacija "Korneti" Kernetos, Alūksnes novadā, un tajā tiek veikta no Krievijas saņemtās un uz Krieviju pārvadītās dabasgāzes komercuzskaite. Dabasgāzes komercuzskaite uz Latvijas–Lietuvas robežas tiek veikta Kiemenai (Lietuva) gāzes mērīšanas stacijā, savukārt uz Latvijas–Igaunijas robežas – Karksi (Igaunija) gāzes mērīšanas stacijā.

Noteikta daudzuma, spiediena un temperatūras, attīrītas un odorizētas dabasgāzes piegādi dabasgāzes sadales sistēmai, veicot tās daudzuma mērīšanu, nodrošina 40 gāzes regulēšanas stacijas.

Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmā transportētais dabasgāzes daudzums ir atkarīgs no dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu jaudas (skat. 3.tabulu).

3.tabula

Uz Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmu attiecināmo ieejas un izejas punktu tehniskā jauda 2022.gadā (GWh/dienā)

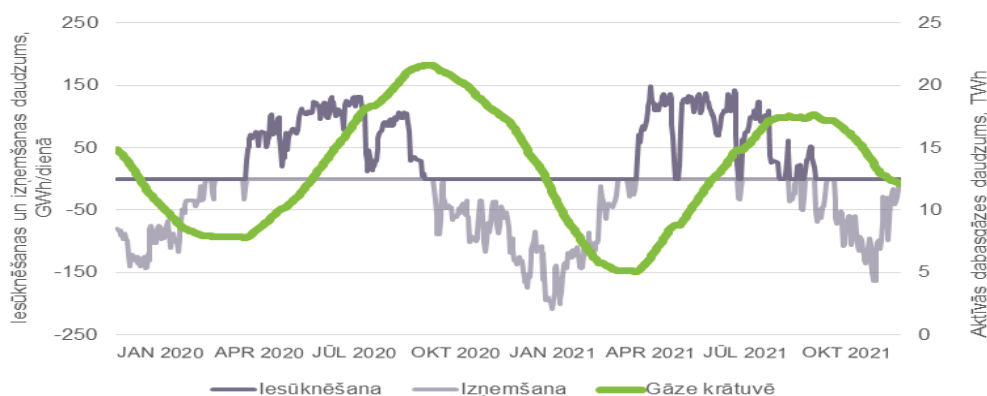
Ieejas/izejas punkts	Ieejas tehniskā jauda	Izejas tehniskā jauda
Kiemenai (Latvija/Lietuva)	67,6	65,1
Inčukalna PGK	258,8 ¹	132 ²
Luhamaa (Igaunija/Krievija)	105	105

Inčukalna PGK ir vienīgā funkcionējošā pazemes gāzes krātuve FinEstLat sistēmā, un tās uzdevums ir nodrošināt pastāvīgu dabasgāzes padevi lietotājiem neatkarīgi no dabasgāzes patēriņa sezonālajām izmaiņām, veicot dabasgāzes iesūkņēšanu vasarā un izņemšanu ziemā.

Inčukalna PGK sāka darbu 1968.gadā. Dabasgāzes krātuve izveidota porainā smilšakmens slānī aptuveni 600–750 metru dziļumā, kuru sedz necaur laidīgu iežu slāņi. Inčukalna PGK centrālā teritorija un tehnoloģisko procesu nodrošināšanai nepieciešamais aprīkojums – trīs gāzes savākšanas punkti un 180 gāzes krātuves urbumi – aizņem aptuveni 8 400 hektāru lielu teritoriju. Kopumā Inčukalna PGK aizņem aptuveni 40 km² lielu teritoriju.

Inčukalna PGK tehnoloģiskajā projektā paredzētais maksimālais aktīvās dabasgāzes daudzums ir 24 219 GWh. Krātuves uzglabājamo dabasgāzes daudzumu un kolektorslāņa spiedienu, tas ir, spiedienu, pie kura krātuves pārsegslānis saglabājas necaur laidīgs, ietekmē vairāki faktori, jo īpaši Inčukalna PGK faktiskais papildījums ar dabasgāzi iepriekšējos krātuves ciklos un iesūkņēšanas intensitāte konkrētā krātuves cikla laikā.

Dabasgāzes izņemšana no krātuves pamatā notiek, izmantojot spiedienu starpību kolektorslānī un maģistrālajā cauruļvadā, un attiecīgi dienas izņemšanas jauda ir atkarīga no krātuves papildījuma. Krātuves papildījumam samazinoties, dabasgāzes izņemšanas jauda samazinās.

2.attēls. Iesūkņētās un izņemtās dabasgāzes daudzums (GWh/dienā) un aktīvās dabasgāzes daudzums (TWh) Inčukalna PGK 2020. un 2021.gadā³

¹ No 01.11.2022. ieejas no Inčukalna PGK tehniskā jauda ir 263 GWh/dienā

² Izejas uz Inčukalna PGK tehniskā jauda 132 GWh/dienā no 01.06.2022. līdz 04.09.2022. No 05.09.2022. līdz 14.10.2022. – 57 GWh/dienā.

³ Dabasgāzes pārvades sistēmas operatora ikgadējā novērtējuma ziņojums par 2021.gadu. https://www.conexus.lv/uploads/filedir/Zinojumi/PSO_zinojums_2022_LV.pdf

Konsultāciju dokumenta nākamajā nodaļā aprakstītā Inčukalna PGK darbības uzlabošanas projekta ietvaros tika veikta dabasgāzes pārsūkņēšanas agregāta 12z330 Nr.3 modernizācija. Pēc dabasgāzes pārsūkņēšanas agregāta modernizācijas darbu pabeigšanas 2021.gada novembrī to var izmantot dabasgāzes kompresijas izņemšanai no krātuves pavasara mēnešos, kad krātuvē pieejams mazāks aktīvās dabasgāzes apjoms un krātuves tehniskās iespējas bez kompresijas ieguves iespējas ir ierobežotas.

Krātuves jaudu rezervē lietotāji no Baltijas valstīm, Somijas un Norvēģijas.

Dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas vajadzībām tiek pieņemts, ka dabasgāzes piegāde Latvijas lietotāju gazificētiem objektiem, kuri ir pieslēgti dabasgāzes sadales sistēmai, tiek nodrošināta, izmantojot vienu virtuālo izejas punktu Latvijas lietotāju apgādei, kas apkopo visus tehniski iespējamus izejas punktus uz dabasgāzes sadales sistēmu Latvijas teritorijā.

2) Reģionālās dabasgāzes pārvades sistēmas attīstība

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.aprīļa Regulu (ES) Nr.347/2013, ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes un atceļ Lēmumu Nr.1364/2006/EK, groza Regulu (EK) Nr.713/2009, Regulu (EK) Nr.714/2009 un Regulu (EK) Nr.715/2009 Austrumbaltijas reģions ir noteikts par vienu no Eiropas Savienības (turpmāk – ES) prioritārajiem koridoriem, lai savienotu Austrumbaltijas reģiona dabasgāzes apgādes sistēmu ar kopējo ES dabasgāzes pārvades tīklu. Lai izveidotu savienojumu ar ES dabasgāzes pārvades sistēmu, uzlabotu dabasgāzes apgādes drošību un dažādotu dabasgāzes piegādes avotus, Baltijas reģionā īstenoti vairāki Eiropas kopējo interešu projekti (skat. 3.attēlu).

3.attēls. Baltijas reģionā īstenotie Eiropas kopējo interešu projekti

Igaunijas–Somijas starpsavienojums ("Balticconnector") savieno Somijas dabasgāzes pārvades sistēmu ar Baltijas valstu dabasgāzes pārvades sistēmām, radot nepieciešamo priekšnosacījumu vienotā Baltijas dabasgāzes tirgus izveidei. "Balticconnector" būvniecība tika pabeigta 2019.gada beigās, un starpsavienojums, kuru veido divvirzienu gāzes cauruļvads, savu darbību uzsāka 2020.gada 1.janvārī.

"Balticconnector" esība pozitīvi ietekmēja reģiona kopējo pārvadīto dabasgāzes plūsmu apjomus, dodot iespēju piegādāt dabasgāzi Somijas lietotājiem, izmantojot arī Inčukalna PGK uzglabāšanas pakalpojumus. Pārvadītās dabasgāzes apjoms 2021.gadā starpsavienojumā "Balticconnector" Somijas virzienā bija 6,3 TWh, un tas veidoja aptuveni vienu trešdaļu no Somijas kopējā dabasgāzes patēriņa.

Igaunijas–Latvijas starpsavienojuma (Karksi) uzlabošanas projekts ļaus organizēt dabasgāzes piegādes virzienā no Igaunijas uz Latviju un palielināt dabasgāzes plūsmas apjomu virzienā no Latvijas uz Igauniju, efektīvizējot dabasgāzes plūsmas Somijas un Baltijas dabasgāzes tirgū, labāku sistēmas lietotāju piekļuvi Inčukalna PGK, kā arī pilnīgu "Balticconnector" jaudas izmantošanu pēc projektā paredzētās divvirzienu kompresoru stacijas izbūves Puiatā.

Igaunijas–Latvijas starpsavienojuma plānotā ieejas un izejas jauda ir 105 GWh/dienā. To būtiski ietekmēs Latvijas–Lietuvas starpsavienojuma uzlabošanas projekta, kuru plānots pabeigt 2023.gada beigās, īstenošana. Igaunijas–Latvijas starpsavienojuma uzlabošanas darbus Igaunijas pusē pabeidza 2021.gadā, bet Latvijas pusē, ņemot vērā plānoto Latvijas–Lietuvas starpsavienojuma uzlabošanas projekta pabeigšanas termiņu, tos plānots pabeigt ne ātrāk kā 2024.gadā.

Polijas–Lietuvas starpsavienojuma (turpmāk – GIPL) būvniecības mērķis bija savienot Polijas un Lietuvas dabasgāzes pārvades sistēmas, tādējādi nodrošinot Baltijas valstu un Somijas dabasgāzes pārvades sistēmu integrēšanu ES dabasgāzes pārvades sistēmā, un palielinot dabasgāzes apgādes drošumu reģionā. GIPL cauruļvada diametrs ir 700 milimetri, kopējais garums ir apmēram 508 kilometri, tai skaitā 343 km Polijā un 165 km Lietuvā. Plānotā jauda virzienā uz Lietuvu ir 73,9 GWh/dienā, savukārt virzienā uz Poliju – 58 GWh/dienā.

GIPL darbību uzsāka 2022.gada 1.maijā. 2022.gada oktobrī GIPL sekmīgi izturēja pārbaudi darbībai ar maksimālo jaudu. Gāzes piegādātāji pa jauno starpsavienojumu uz Lietuvu ir transportējuši gandrīz 1 TWh dabasgāzes un 4,2 TWh dabasgāzes – uz Poliju. Kopš GIPL darbības uzsākšanas tā lietotāju skaits nepārtraukti pieaug, sasniedzot desmit tirgus dalībniekus.

Latvijas–Lietuvas starpsavienojuma uzlabošana ne vien ļaus nodrošināt lielāku dabasgāzes daudzuma apmaiņu starp Latviju un Lietuvu, bet arī garantēs pietiekamu Latvijas pārvades sistēmas jaudu dabasgāzes plūsmu nodrošināšanai FinEstLat dabasgāzes tirgū. Saskaņā ar 2018.gadā veikto izpēti Latvijas–Lietuvas starpsavienojuma maksimālajai jaudai jābūt 125 GWh/dienā. Projekta mērķis ir veikt dabasgāzes pārvades sistēmas atsevišķu objektu pārbūves darbus, cauruļvadu diagnosticēšanas darbus un remontdarbus, lai sagatavotu sistēmu spiediena paaugstināšanai līdz 50 bāriem, kas vienlaicīgi arī palielinās minētā starpsavienojuma jaudu virzienā no Latvijas uz Lietuvu līdz 119,5 GWh dienā, bet virzienā no Lietuvas uz Latviju – līdz 130,47 GWh dienā. Projektu ir plānots pabeigt 2023.gada decembrī.

Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas operators akciju sabiedrība "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – AS "Conexus Baltic Grid") un Lietuvas dabasgāzes pārvades sistēmas operators AB "Amber Grid" ir veikuši nepieciešamos darbus, lai jau no 2022.gada 1.novembra palielinātu Lietuvas–Latvijas starpsavienojuma jaudu līdz 90 GWh dienā dabasgāzes piegādei virzienā no Lietuvas uz Latviju. Tādējādi Lietuvas–Latvijas starpsavienojuma jaudas tika palielināta par trešdaļu.

Inčukalna PGK darbības uzlabošanas projekta ietvaros paredzēts veikt trešā gāzes savākšanas punkta pārbūvi, atjaunot 36 urbumus, kā arī modernizēt piecus esošos dabasgāzes pārsūkņēšanas agregātus un uzstādīt jaunu pārsūkņēšanas agregātu. Jauna pārsūkņēšanas

agregāta uzstādīšana nodrošinās dabasgāzes izņemšanu no krātuves ar kompresiju, nodrošinot 50–55 bāru izejas spiedienu Inčukalna PGK starpsavienojumā ar dabasgāzes pārvades sistēmu arī tad, ja spiediens krātuves rezervuārā būs zemāks par spiedienu pārvades sistēmā. Līdz ar to, īstenojot projektu, būtiski tiks samazināta atkarība starp izņemšanai pieejamo jaudu un dabasgāzes krājumiem krātvē, kas būtiski uzlabos dabasgāzes apgādes drošumu, kā arī krātuves darbības efektivitāti, kas ir jo īpaši svarīgi vienotā Baltijas–Somijas dabasgāzes tirgus optimālas un maksimāli efektīvas darbības nodrošināšanai. Projekta ietvaros tiks īstenoti arī vides aizsardzības pasākumi, samazinot CO₂, NO_x un citu emisiju apjomu. Projektu plānots pabeigt 2025.gada decembrī.

II Ierosinātās atsaucenes cenas metodikas apraksts

1) FinEstLat vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma

FinEstLat sistēma uzsāka darbību 2020.gada 1.janvārī. Tās izveide ir balstīta uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija (EK) Regulā Nr.715/2009 par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr.1775/2005 atcelšanu (turpmāk – Regula 715/2009) ieviesto ieejas-izejas sistēmas koncepciju, kā arī pētījumā “Quo vadis ES gāzes tirgus regulatīvais satvars – Pētījums par Eiropas gāzes tirgus modeli”⁴ (turpmāk – Pētījums) secināto, ka ES iekšējo pārrobežu tarifu noteikšana nulles līmenī palielina tirdzniecības zonu likviditāti un līdz ar to cenu izlīdzināšanos visā ES. Attiecīgi konkrēta dabasgāzes pārvades sistēmas operatora ieņēmumu samazinājums būtu jākompensē, palielinot vai nu ES ieejas tarifus, vai iekšzemes izejas tarifus (vai kombinējot abus) un pārdaļot ieņēmumus, izmantojot pārvades sistēmu operatoru savstarpējās kompensācijas (turpmāk – ITC) mehānismu.

FinEstLat sistēmas izveides mērķis bija izmantot Pētījumā minētās, kā arī apjoma radītās ekonomijas priekšrocības, tādējādi:

- veicinot dabasgāzes brīvu apriti reģionā un novēršot piegādes ceļu diskriminēšanu;
- samazinot šķēršļus jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai FinEstLat dabasgāzes tirgū un tādējādi veicinot konkurenci tirgū;
- nodrošinot lielāku tirgus likviditāti;
- uzlabojot esošās infrastruktūras izmantošanu un novēršot pārmērīgus ieguldījumus tajā;
- uzlabojot piegādes drošumu, izmantojot tirgus pasākumus;
- samazinot tarifu sistēmas sarežģītību un nodrošinot tarifu pārredzamību un paredzamību;
- nodrošinot augstāku cenu izlīdzināšanos (konvergenci) FinEstLat valstīs;
- samazinot lielāko dabasgāzes piegādātāju tirgus varu un palielinot FinEstLat dabasgāzes tirgus neatkarību.

FinEstLat valstu un Lietuvas regulatīvās iestādes sadarbojās ar konsultāciju kompāniju “Baringa Partners” LLP (turpmāk – Baringa), lai izvēlētos vispiemērotāko dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas modeli. Ievērojot Baringa pētījumā⁵ par vienotās Baltijas un Somijas dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas tarifu noteikšanas modeli Somijas–Baltijas gāzes tirgū secināto, FinEstLat sistēmai ir šādas galvenās iezīmes:

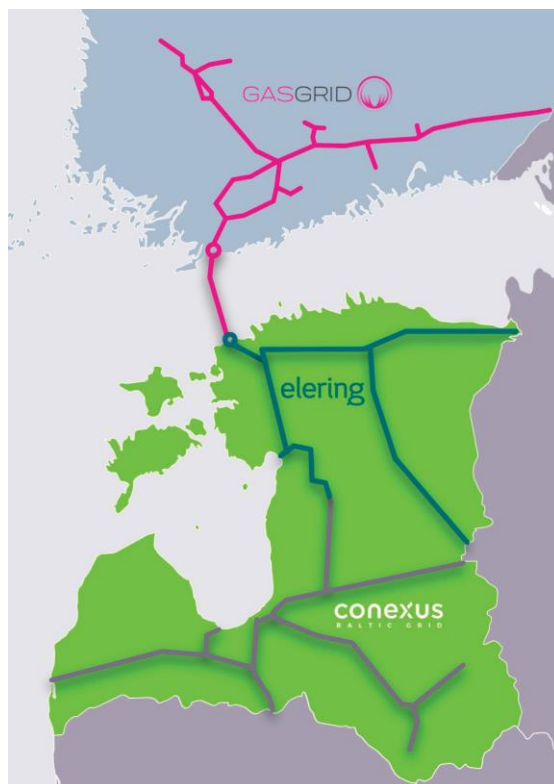
⁴ European Commission, Directorate-General for Energy, Internal Energy Market. Quo vadis EU gas market regulatory framework – Study on a Gas Market Design for Europe. 2018, 214-215 p. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/quo_vadis_report_16feb18.pdf

⁵ www.sprk.gov.lv

- sistēmā nepastāv iekšējie starpsavienojuma punkti, tajā skaitā izejas punkts uz Inčukalna PGK un ieejas punkts no Inčukalna PGK;
- pastmarkas atsaucēs cenas metodiku piemēro katrā sistēmas valstī atsevišķi;
- sistēmas ieejas punktos ir noteikti vienādi tarifi, izmantojot salīdzinošo novērtēšanu un pārvērtēšanu;
- dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma ieņēmumi, kas atgūti no ieejas punktu tarifiem, tiek sadalīti, izmantojot ITC mehānismu, proporcionāli katrā sistēmas valstī patērētajam dabasgāzes daudzumam;
- izejas punktu tarifi tiek noteikti, lai nodrošinātu, ka katrs dabasgāzes pārvades sistēmas operators atgūst pārējos pārvades sistēmas pakalpojuma ieņēmumus, kas nav atgūti no ieejas punktu tarifiem;
- par nepārvades pakalpojumu ieņēmumiem katra sistēmas valsts lemj atsevišķi.

Ņemot vērā atšķirīgo dabasgāzes tirgus attīstības līmeni (Somijas dabasgāzes tirgus tika atvērts tikai 2020.gadā), FinEstLat sistēmā ir izveidotas divas balansēšanas zonas – vienotā Igaunijas un Latvijas balansēšanas zona un Somijas balansēšanas zona. Beidzoties pārejas periodam (ne ātrāk kā 2024.gadā), ir paredzēta abu balansēšanas zonu apvienošana, izveidojot vienu FinEstLat balansēšanas zonu.

Vienotajā Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonā tiek piemēroti vienoti noteikumi attiecībā uz trešo personu piekļuvi pakalpojumiem, jaudas sadali un pārslodzes vadību, kā arī balansēšanu. Regulators, vienojoties ar Igaunijas regulatīvo iestādi, ar 2022.gada 8.decembra lēmumu Nr.267 "Par Vienoto dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu saskaņošanu" saskaņoja vienotās balansēšanas zonas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru AS "Conexus Baltic Grid" un "Elering", AS izstrādāto Vienoto dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu jaunāko redakciju⁶.

2022.gada 14.jūlija grozījumi Energētikas likuma 106.panta ceturtajā daļā, kuri stāsies spēkā 2023.gada 1.janvārī, noteic, ka dabasgāzes piegāde no Krievijas Federācijas (turpmāk – trešā valsts) ir aizliegta. Igaunijas Republikā arī veiktas izmaiņas normatīvajā regulējumā, nosakot dabasgāzes importa aizliegumu no trešās valsts. Pamatojoties uz minētajiem regulējuma grozījumiem, Vienotajos dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumos noteikts, ka attiecībā uz trešās valsts izcelsmes dabasgāzi sistēmas lietotājiem ir iespējams tikai tranzīts, tas ir, trešās valsts izcelsmes dabasgāzes transportēšana uz trešo valsti caur kopējo balansēšanas zonu un citām tai blakus esošām balansēšanas zonām.

Regulators, vienojoties ar Igaunijas regulatīvo iestādi, ar 2022.gada 29.septembra lēmumu Nr.186 "Par vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas balansēšanas noteikumu saskaņošanu" saskaņoja vienotās balansēšanas zonas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru

⁶ https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/cmaa_files/LemumsN267D08122022.pdf

AS "Conexus Baltic Grid" un "Elering", AS izstrādāto Vienoto noteikumu dabasgāzes balansēšanai pārvades sistēmā jaunāko redakciju⁷.

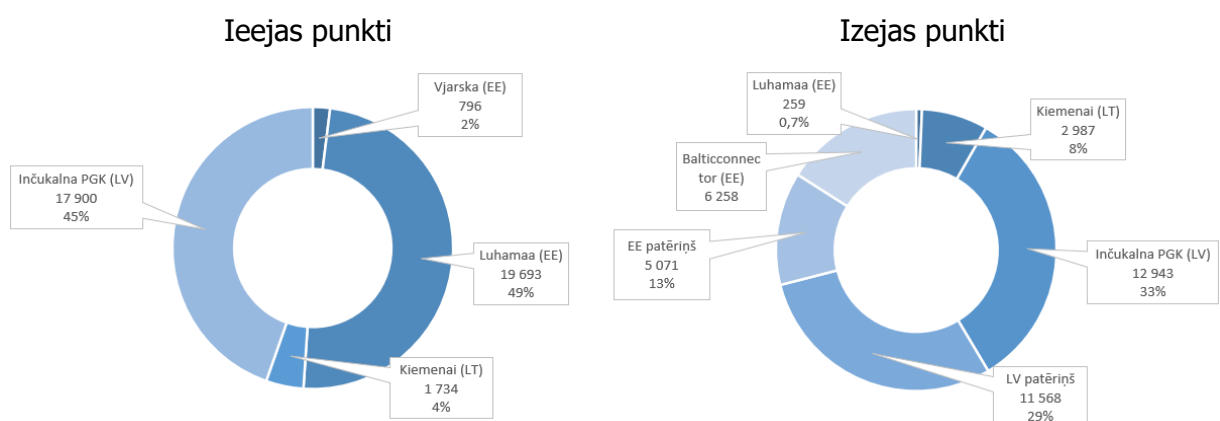
Saskaņā ar minētajiem noteikumiem sistēmas lietotājs slēdz balansēšanas līgumu ar jebkuru vienotās balansēšanas zonas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru un pārvades pakalpojuma līgumu ar pārvades sistēmas operatoru, ar kuru ir noslēgts balansēšanas līgums.

Tirdzniecības platforma – gāzes birža "GET Baltic" – ir pirmais dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru balansēšanai nepieciešamās dabasgāzes avots. Tirdzniecības platformā tika veikti 94% no visiem balansēšanas darījumiem, savukārt pārvades sistēmas balansēšanas pakalpojumu sniedzēju iesniegtie piedāvājumi tika izmantoti 6% gadījumu.

Balansēšanai dabasgāzes pārvades sistēmas operatori tirdzniecības platformā prioritāri pārēk standartizētos īstermiņa (pašreizējās vai nākamās dienas) produktus ar piegādi virtuālajā tirdzniecības punktā (*title product*), bet var izmantot arī lokalizēto (*locational*) produktu. Saskaņā ar neitralitātes maksas aprēķināšanas metodiku visas balansēšanas darbību izmaksas un ieņēmumi tiek attiecināti uz neitralitātes maksu. Neitralitātes maksu maksā vai saņem sistēmas lietotājs.

Dabasgāzes transportēšanai Somijas balansēšanas zonā sistēmas lietotājs slēdz balansēšanas līgumu un dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma līgumu ar Somijas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru "Gasgrid Finland" Oy.

2021.gadā kopējais pārvadītās dabasgāzes daudzums sasniedza 39,3 TWh un salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir palielinājies par 5%. Līdz ar "Balticconnector" darbības uzsākšanu būtiska daļa (apmēram viena trešdaļa) no kopējām Somijas ieejas plūsmām pārvadīta caur vienoto Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonu. Šāda augsta interese par dabasgāzes piegādi uz Somiju caur vienoto Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonu bija saistīta ar zemākām dabasgāzes cenām vienotajā Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonā, salīdzinot ar Somiju. 2021.gadā no Lietuvas saņemtās dabasgāzes daudzums, salīdzinot ar 2020.gadu, samazinājās par 78%, sasniedzot 1,7 TWh. Savukārt pārvadīto plūsmu apjoms Lietuvas virzienā pārskata periodā palielinājās 1,8 reizes un sasniedza 3 TWh. (skat 4.attēlu).

4.attēls. Vienotajā Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonā saņemtais un nodotais dabasgāzes daudzums 2021.gadā (GWh)

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/336021-par-vienotas-dabasgazes-parvades-ievejas-izejas-sistemas-balansesanas-noteikumu-saskanosanu>

Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un tās būtisko ietekmi uz dabasgāzes cenām, prognozējams, ka tuvākajos gados pieprasījums pēc dabasgāzes Latvijā un visā FinEstLat sistēmā samazināsies, taču vidējā termiņā – atjaunosies līdzšinējā apjomā.

FinEstLat tirgus darbības divu gadu rezultāti apliecina, ka būtiski ieguvēji ir visi dabasgāzes apgādē iesaistītie dalībnieki. Dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājiem un dabasgāzes galalietotājiem būtiski palielinājās piegādātāja izvēles iespējas, jo, izveidojot vienoto ieejas tarifa zonu, nav jāveic maksājumi par zonas valstu savstarpējo robežu šķērsošanu, tādējādi veicinot konkurenci dabasgāzes tirgotāju vidū un vienkāršojot pieeju alternatīviem gāzes avotiem. Dabasgāzes tirgotājiem ir iespēja daudz efektīvāk izmantot pieejamo dabasgāzes pārvades un krātuves infrastruktūru, bet vienotā Igaunijas–Latvijas balansēšanas zona samazina birokrātisko slogu un nodrošina ērtu un pārskatāmu balansēšanas procesa norisi.

2) Atsauces cenas metodikas izvēle

TAR NC 6.panta 1. un 3.punkts noteic, ka atsauces cenas metodiku nosaka vai apstiprina valsts regulatīvā iestāde, pieņemot un publicējot pamatotu lēmumu pēc atsauces cenas metodikas galīgās apspriešanas saskaņā ar TAR NC 26.pantu. TAR NC neparedz nekādus noklusējuma noteikumus vai īpašas prasības ieejas-izejas sistēmām, kas aptver vairākas dalībvalstis, kurās darbojas vairāki pārvades sistēmas operatori. Tādēļ atbilstoši TAR NC 11.panta prasībām dabasgāzes pārvades sistēmu operatori, kas darbojas šādā ieejas-izejas sistēmā, vienu un to pašu atsauces cenas metodiku var piemērot kopīgi vai atsevišķi vai arī atšķirīgas atsauces cenas noteikšanas metodikas var piemērot atsevišķi.

Iepriekšējā nodaļā jau minēts, ka Baringa pētījumā tika secināts, ka FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā jāpiemēro pastmarkas atsauces cenas metodika katrā valstī atsevišķi. Secinājums tika izdarīts pētījuma pirmajā posmā, salīdzinot pastmarkas, jaudas svērtā attāluma un matricas atsauces cenas metodikas. Atsauces cenu salīdzināšanā tika vērtēta katras metodikas ietekme uz dabasgāzes tirgus darbību, dabasgāzes konkurētspēju un lietotāju labklājību, kā arī tika vērtēta metodikas vienkāršība un pārskaitījumu apjoms dabasgāzes pārvades sistēmu operatoru savstarpējo kompensāciju mehānisma ietvaros (tam jābūt iespējami mazākam).

Baringa veiktās analīzes un plašāka novērtējuma rezultāti liecina, ka pastmarkas atsauces cenas metodikai ir vairākas pozitīvas iezīmes (skat. 4.tabulu).

4.tabula

Atsauces cenas metodiku salīdzināšanas rezultāti

Kritērijs	Pastmarkas atsauces cenas metodika	Pēc jaudas svērtā attāluma atsauces cenas metodika	Matricas atsauces cenas metodika
Ekonomiskā efektivitāte			
Ilgtermiņa lietotāju labklājības veicināšana			
Konkurences veicināšana			

Vienkāršība			
Izvairīšanās no nozīmīgiem pārskaitījumiem starp valstu pārvades sistēmas operatoriem			

Piemēram, attiecībā uz vienkāršību, ekonomisko efektivitāti un konkurences kritērijiem pastmarkas atsaucē cenās metodika ir saņēmusi augstāko novērtējumu. Tomēr, izmantojot pastmarkas atsaucē cenās metodiku, būs nepieciešams veikt lielus pārskaitījumus ITC mehānisma ietvaros, nodrošinot katram dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram paredzētos atļautos ieņēmumus. Līdz ar to pastmarkas atsaucē cenās metodikai ir noteikts zemākais novērtējums attiecībā uz kritērija "Izvairīšanās no nozīmīgiem pārskaitījumiem starp valstu pārvades sistēmas operatoriem" izpildi.

Jaudas svērtā attāluma un matricas atsaucē cenās metodikas nodrošina lielāku ilgtermiņa lietotāju labklājību, salīdzinot ar pastmarkas atsaucē cenās metodiku. Tomēr arī jaudas svērtā attāluma atsaucē cenās metodikas izmantošanas gadījumā būs samērā lieli pārskaitījumi starp valstu pārvades sistēmas operatoriem. Matricas atsaucē cenās metodika nodrošina vismazākos pārskaitījumus ITC mehānisma ietvaros.

Izvērtējot visu atsaucē cenu metodiku priekšrocības un trūkumus, Baringa secina, ka dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu noteikšanai FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā pastmarkas atsaucē cenās metodika ir vispiemērotākā, jo īpaši ņemot vērā tādus vērtēšanas kritērijus kā ekonomiskā efektivitāte un konkurence dabasgāzes piegādē.

Pamatojoties uz FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas valstu regulatīvo iestāžu vienošanos piemērot pastmarkas atsaucē cenās metodiku katrā valstī atsevišķi, Regulators 2019.gada 3.jūlijā ar lēmumu Nr.1/10 apstiprināja Metodiku⁸.

3) Metodikas grozījumu nepieciešamība

Metodikas projekts (skat. 1.pielikumu) sagatavots, ievērojot nepieciešamību nodrošināt enerģētikas nozares sistēmas operatoru finansiālo stabilitāti, kuru iespaidoja globālo cenu attīstība, jo īpaši straujais energoresursu cenu pieaugums pasaulē, un veicināt drošu, efektīvu un kvalitatīvu pakalpojuma sniegšanu. Metodikas projektā veiktas izmaiņas regulatīvā un tarifu perioda, izmaksu efektivitātes koeficienta noteikšanas, dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izmaksu noteikšanas, regulatīvā rēķina saskaņošanas, kā arī jaudas produktu tarifu aprēķina regulējumā.

Regulatīvais un tarifu periods

Saskaņā ar Metodiku regulatīvā perioda un tarifu perioda ilgums ir trīs gāzes gadi, ja Regulators līdz regulatīvā perioda vai tarifu perioda sākuma gada 15.janvārim nav pieņēmis lēmumu par citu regulatīvā perioda vai tarifu perioda ilgumu. Regulatīvais periods un tarifu periods sākas attiecīgā gada 1.oktobrī.

Regulatīvais periods – laika periodu, kuram nosaka atļautos ieņēmumus, – jānosaka laikam, kas nodrošinātu, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operators var efektīvi darboties, uzturēt un veikt ieguldījumus dabasgāzes pārvades sistēmā. Ņemot vērā citu valstu pieredzi, ievērojot, ka nepieciešamā regulatīvā perioda garuma pamatotu izvērtējumu var veikt tikai pats sistēmas operators, kā arī saskaņojot enerģijas sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikās

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/307981-dabasgazes-parvades-sistemas-pakalpojuma-tarifu-aprekinasanas-metodika>

noteikto attiecībā uz regulatīvo periodu, Metodikas projektā noteikts, ka regulatīvā perioda ilgums ir no diviem līdz pieciem gāzes gadiem. Tarifu perioda ilgums ir viens gāzes gads. Iesniedzot tarifu projektu, sistēmas operators iesniedz pamatojumu tarifu aprēķinā izmantotajam regulatīvajam periodam un nepieciešamības gadījumā tarifu periodam. Regulators, izvērtējot dabasgāzes pārvades sistēmas operatora iesniegto pamatojumu, ar lēmumu nosaka regulatīvo periodu un var lemt par tarifu perioda pagarināšanu.

Izmaksu efektivitātes koeficienta noteikšana

Metodikas projektā pilnveidots regulējums saistībā ar efektivitātes koeficienta noteikšanu, ņemot vērā, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākums ir sniegt drošus sabiedriskos pakalpojumus par ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī ilgtermiņā nodrošināt efektīvu pakalpojuma sniegšanu. Dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram, pildot normatīvajā regulējumā noteiktos pienākumus un plānojot savu darbību efektīvi, būtu jābūt jau izstrādātam efektivitātes pasākumu plānam, nodrošinot efektīvu pakalpojumu sniegšanu. Līdz ar to, iesniedzot jaunu tarifu projektu, pārvades sistēmas operators jau tarifu projektā ietver plānoto efektivitātes koeficientu nākamajam regulatīvajam periodam.

Vienlaicīgi, lai stimulētu dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru aktīvi ieviest efektivitātes pasākumus, Metodikas projektā noteikts nosacījums, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram ir tiesības samazināt regulatīvā rēķina apmēru pēc regulatīvā perioda beigām, ja pārvades sistēmas operators efektivitātes pasākumu ietvaros ir samazinājis izmaksas, kas nepārsniedz 50% no faktiskajiem izmaksu samazinājumiem regulatīvajā periodā.

Energoapgādes drošuma rezerves

Saskaņā ar Enerģētikas likuma 1.panta 7.¹punktu, lai nodrošinātu nepārtrauktu apgādi ar dabasgāzi un novērstu enerģētikas krīzes iestāšanos, Inčukalna PGK tiek uzturētas energoapgādes drošuma rezerves, kas ir valsts īpašums.

Atbilstoši Enerģētikas likumā noteiktajam:

- Ministru kabinets nodrošina energoapgādes drošuma rezervju iegādi un to iesūknēšanu Inčukalna pazemes gāzes krātuvē;
- 2023.gadā energoapgādes drošuma rezerves ir nodrošināmas 1,8–2,2 TWh apjomā atkarībā no pieejamā sašķidrinātās dabasgāzes kuģu piedāvājuma;
- Ministru kabinets reizi divos gados pārskata nepieciešamo energoapgādes drošuma rezervju apjomu, pamatojoties uz Ekonomikas ministrijas izvērtējumu par energoapgādes drošuma situāciju un pieejamiem dabasgāzes avotiem un jaudām;
- energoapgādes drošuma rezervju uzglabāšanas izmaksas tiek iekļautas vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora pārvades pakalpojumu tarifos.

Ievērojot Enerģētikas likumā noteikto, Metodikas projektā ietverts regulējums attiecībā uz energoapgādes drošuma rezervju uzglabāšanas izmaksām, paredzot, ka tarifu projektā tās iekļauj atbilstoši faktiskajai vērtībai.

Regulatīvā rēķina saskaņošana

Saskaņā ar TAR NC 20.panta 1.un 3.punktu regulatīvā rēķina pilnīgu vai daļēju saskaņošanu veic saskaņā ar piemēroto atsaucēs cenas metodiku, lai atlīdzinātu dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram nepietiekami atgūtos ieņēmumus un sistēmas lietotājiem atgrieztu pārmērīgi atgūtos ieņēmumus.

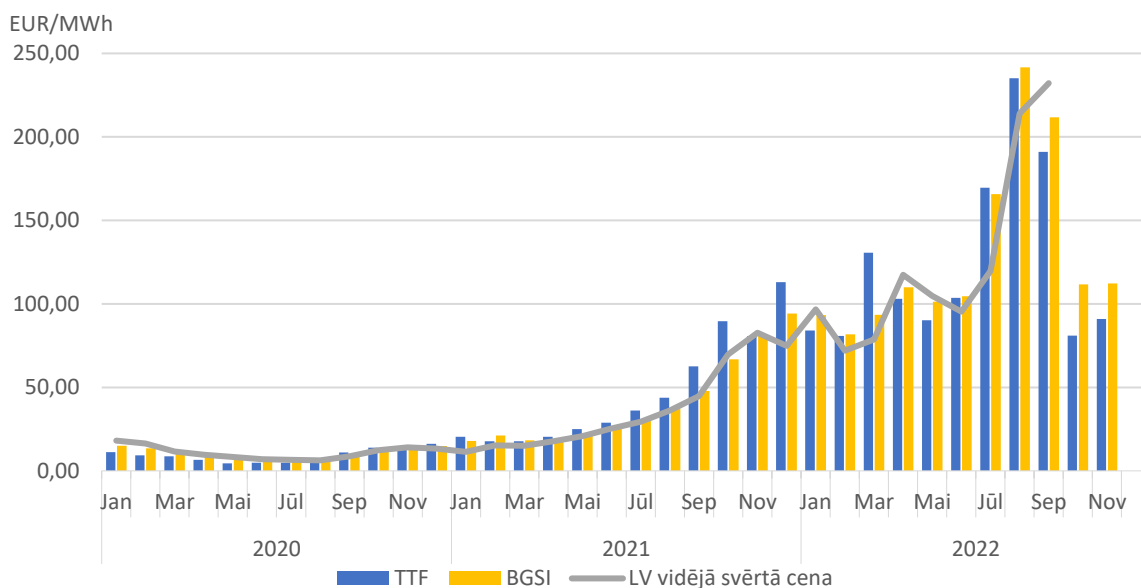
Metodika noteic, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operators izveido regulatīvo rēķinu, kurā divu mēnešu laikā pēc gāzes gada beigām uzskaita starpību, kas veidojas starp plānotajiem ieņēmumiem un faktiskajiem ieņēmumiem gāzes gadā, kā arī iepriekšējā tarifu perioda ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ radušās neparedzētās izmaksas, nodalot ieņēmumus, kas attiecināmi uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu. Ja faktiskie

ieņēmumi ir mazāki par plānotajiem ieņēmumiem, regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, un tas palielina jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas nākamajam tarifu periodam. Ja faktiskie ieņēmumi ir lielāki par plānotajiem ieņēmumiem, regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, un tas samazina jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas nākamajam tarifu periodam. Iepriekšējā tarifu periodā ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ radušās pamatotas neparedzētas izmaksas palielina jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas nākamajam tarifu periodam.

Regulators ir konstatējis, ka Metodikā noteiktā regulatīvā rēķina saskaņošana kārtība ierobežo dabasgāzes pārvades sistēmas operatora iespējas operatīvi atgūt izdevumu starpību – saskaņā ar Metodiku sistēmas operators informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu un tā pamatojumu iesniedz Regulatoram divu mēnešu laikā pēc gāzes gada beigām, kas nozīmē, ka regulatīvā rēķina atlikums tiek ņemts vērā nevis nākamajā tarifu periodā, bet tikai aiznākamajā. Apstākļos, kad enerģijas tirgū novērojama iepriekš nepieredzēta enerģijas cenu dinamika, tas var negatīvi ietekmēt dabasgāzes pārvades sistēmas operatora finansiālo stabilitāti.

Piemēram, dabasgāzes pārvades sistēmas operatora tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas ir tieši saistītas ar dabasgāzes, kuru izmanto dabasgāzes pārvades procesa nodrošināšanā un dabasgāzes zudumu segšanai, iepirkuma cenu. 2021.gada otrajā pusē sākās dabasgāzes cenu pieaugums Eiropas dabasgāzes tirdzniecības biržās (Vācijas *Trading Hub Europe (THE)*, Nīderlandes *Title Transfer Facility (TTF)*, Beļģijas *Zeebrugge Trading Point (ZTP)* un citās), un pieaugums turpinājās arī 2022.gadā uzsāktās karadarbības Ukrainā dēļ un ar to saistītajām bažām par dabasgāzes piegāžu iespējamību.

“GetBaltic” gāzes biržas, kura ir dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izmantotā tirdzniecības platforma, Baltijas un Somijas gāzes tūlītējo darījumu (*spot*) indekss (BGSI) un dabasgāzes vidējā svērtā vairumtirgus cena, ko maksāja Latvijas dabasgāzes tirgotāji par dabasgāzes iegādi, seko Nīderlandes *Title Transfer Facility* gāzes tūlītējo darījumu (*spot*) indeksa izmaiņām. 2022.gada augustā Eiropas dabasgāzes tirdzniecības biržās mēneša vidējā cena sasniedza rekordaugstu līmeni: 235,22 EUR/MWh Nīderlandes *Title Transfer Facility (TTF)*, 177,77 EUR/MWh Beļģijas *Zeebrugge Trading Point (ZTP)*. Attiecīgi arī Baltijas un Somijas gāzes tūlītējo darījumu indekss (BGSI) 2022.gada augustā sasniedza augstāko līmeni – 241,69 EUR/MWh. Vidējā svērtā vairumtirgus cena, ko maksāja Latvijas dabasgāzes tirgotāji par dabasgāzes iegādi, augstāko līmeni 232,17 EUR/MWh sasniedza 2022.gada septembrī, kas bija aptuveni piecas reizes augstāka cena, salīdzinot ar 2021.gada septembri (skat. 5.attēlu).

5.attēls. Nīderlandes *Title Transfer Facility*, “GetBaltic Baltijas” un Somijas gāzes tūlītējo darījumu (*spot*) indeksu un Latvijas vidējās svērtās vairumcenas izmaiņas

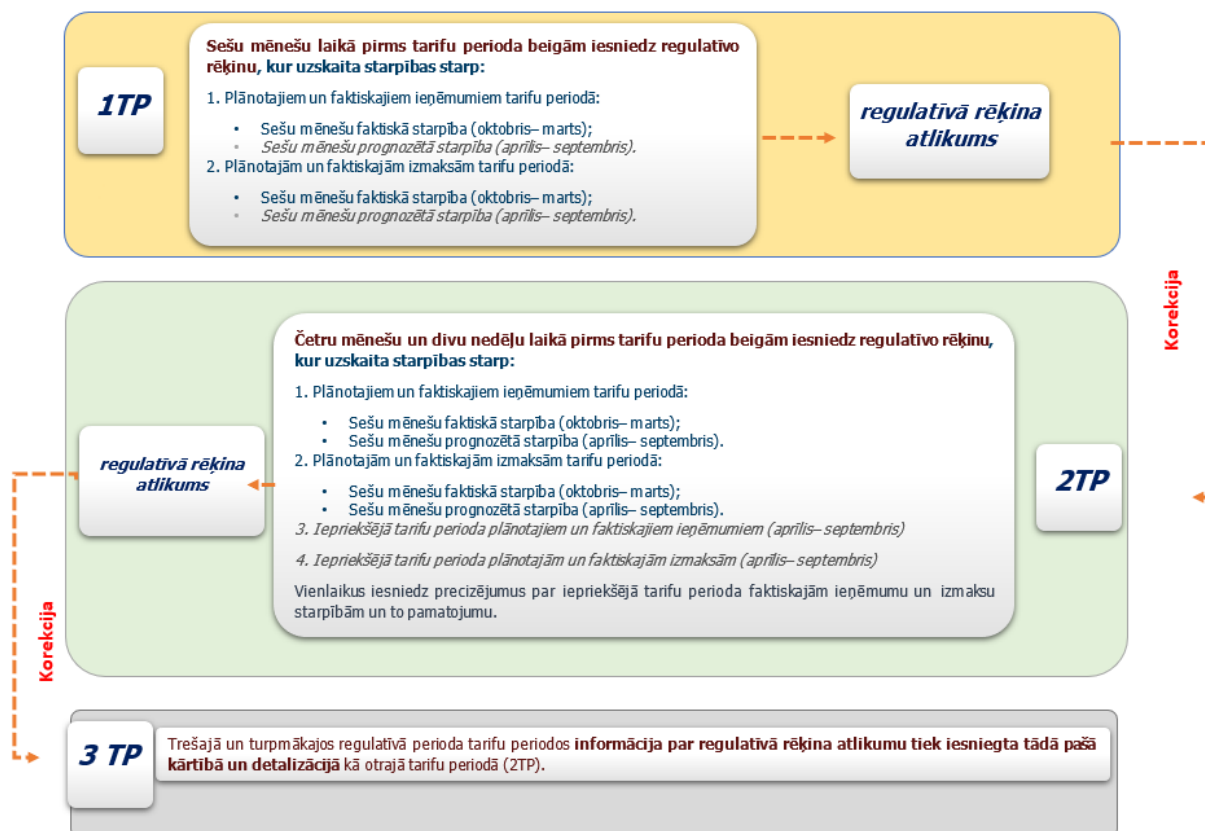
Tā kā straujā dabasgāzes cenu pieauguma iemesli nebija prognozējami, dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarīfos iekļautās tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas aprēķinātas pie vairākas reizes zemākām dabasgāzes cenām, nekā tās bijušas faktiski tirgū. Tātad dabasgāzes pārvades sistēmas operatora tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu faktiskās izmaksas būtiski pārsniedz plānotās izmaksas. Līdz ar to tiek uzkrāts liels regulatīvā rēķina atlikums, kurš tiks attiecināts uz aiznākamo tarīfu periodu. Regulatīvā rēķina atlikuma neattiecināšana uz nākamo tarīfu periodu rada divejādu efektu. Laicīgi neatgūstot izmaksas, tiek kavēta dabasgāzes pārvades sistēmas operatora attīstība, jo sistēmas operators kā vienu no risinājumiem izmaksu samazināšanai var izvēlēties būtiski samazināt plānoto investīciju un ekspluatācijas izmaksu apmēru, kas var ne tikai ietekmēt drošu dabasgāzes pārvades sistēmas darbību nākotnē, bet arī kavēt sistēmas operatoru īstenot plānotos darbības efektivitātes uzlabošanas pasākumus. Turklāt aiznākamajā regulatīvajā periodā būs straujš dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarīfu pieaugums, kas var būtiski apgrūtināt sistēmas lietotājiem iespēju izmantot dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojumu un dabasgāzes galalietotājiem – izmantot dabasgāzi.

Latvijas Banka, publicējot jaunākās, 2022.gada septembra, Latvijas makroekonomiskās prognozes, norāda, ka pašlaik ir augstas nenoteiktības apstākļi, ko rada Krievijas sāktā kara neprognozējamā virzība un ar to saistītā globālo cenu attīstība, it īpaši energoresursu cenu jomā. Inflācijas un citu makroekonomikas rādītāju prognožu būtiskas izmaiņas tiek veiktas ļoti īsā laikā. Piemēram, 2022.gada septembrī inflācijas prognozes paaugstinātas līdz 16,9% 2022.gadā (jūnija prognozē – 14,8%), 9,2% 2023.gadā (jūnija prognozē – 7,0%) un 3,4% 2024.gadā (jūnija prognozē – 2,4%)⁹. Līdz ar to augstas ārējo apstākļu nenoteiktības dēļ ne tikai dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarīfos iekļautās tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksas, bet jebkuras dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarīfa aprēķinā iekļautās izmaksas var būtiski atšķirties no dabasgāzes pārvades sistēmas operatora faktiskajām izmaksām tarīfu periodā.

Pilnveidojot esošo metodisko ietvaru, Metodikas projektā ir paredzētas izmaiņas attiecībā uz regulatīvā rēķina saskaņošanu, tas ir, izmaiņas attiecībā uz regulatīvā rēķina iesniegšanas kārtību, ieņēmumu un izmaksu starpības uzskaiti, tādējādi veicinot dabasgāzes pārvades sistēmas operatora iespējas pēc iespējas īsākā laikā atgūt izmaksu starpību, kuru ietekmējuši ārējie apstākļi. Līdzīgas izmaiņas jau ir veiktas citās enerģijas sistēmas pakalpojumu tarīfu aprēķināšanas metodikās.

Izmaiņas attiecībā uz regulatīvā rēķina saskaņošanu (skat. 6.attēlu) paredz, ka ieņēmumu un izdevumu starpība tiek uzskaitīta tarīfu perioda vidū – sešus mēnešus pirms nākamā tarīfu perioda sākuma.

⁹ <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/monetaras-politikas-istenosana/prognozes>

6.attēls. Metodikas projektā noteiktā regulatīvā rēķina saskaņošanas kārtība

Ne vēlāk kā četrus mēnešus un divas nedēļas pirms tarifu perioda beigām dabasgāzes pārvades sistēmas operators iesniedz Regulatoram informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu par esošā tarifu perioda sešiem mēnešiem, kā arī par iepriekšējā tarifu perioda pēdējiem sešiem mēnešiem.

Šādi Metodikas grozījumi nodrošinās, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operators ātrāk varēs atgūt izmaksu un ieņēmumu starpību, kuru rada ārēji, nekontrolējami apstākļi.

Jaudas produktu tarifu aprēķins

Konsultāciju dokumenta 2.1.nodaļā "FinEstLat vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma" tika norādīts, ka FinEstLat sistēmas ieejas punktos ir noteikti vienādi tarifi. Ieejas tarifi tiek noteikti, FinEstLat regulatīvajām iestādēm vienojoties, izvērtējot dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru ieejas tarifu priekšlikumu un tā pamatojumu. FinEstLat regulatīvo iestāžu prakse attiecībā uz tarifiem FinEstLat sistēmas izejas punktos ir noteikt minētos tarifus vienādā apmērā ar tarifiem FinEstLat sistēmas ieejas punktos.

Ievērojot minēto, Metodikas projektā jaudas produktu tarifu aprēķins papildināts ar jaudas produktu tarifu aprēķinu, ja ir izveidota vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma. Šādā gadījumā gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā nosaka vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas operatori, savstarpēji vienojoties un ņemot vērā vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas regulatīvo iestāžu viedokli.

Saskaņā ar FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas regulatīvo iestāžu vienošanos attiecīgi tiek koriģēti atļautie ieņēmumi no dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma, kuri attiecināmi uz nacionālo pārvades sistēmu un kurus izmanto maksas par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu noteikšanai.

Gada standarta jaudas produkta tarifu vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas izejas punktiem nosaka vienādā apmērā ar gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā.

4) Atsauces cenas metodikā izmantotie izmaksu faktori

Saskaņā ar TAR NC 3.panta 18.punktu izmaksu faktors ir būtisks dabasgāzes pārvades sistēmas operatora darbību noteicošs faktors, kas korelē ar pārvades sistēmas operatora izmaksām, piemēram, attālums vai tehniskā jauda.

Metodikas projekts izstrādāts, pamatojoties uz FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas valstu regulatīvo iestāžu vienošanos piemērot pastmarkas atsauces cenas metodiku katrā valstī atsevišķi. Metodikas projekts noteic, ka visos ieejas punktos un izejas punktos tiek piemēroti vienādi dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi (atsauces cena) neatkarīgi no dabasgāzes transportēšanas attāluma. Attāluma kā izmaksu faktora izmantošana neatbilstu pastmarkas atsauces cenas metodikas būtībai. Saskaņā ar Metodikas projektu dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi ir atkarīgi no noteiktajiem atļautajiem ieņēmumiem, ieejas-izejas ieņēmumu sadalījuma, kā arī pieņēmumiem par jaudu rezervēšanu.

Krievijas militārā agresija pret Ukrainu un manipulācija ar tirgiem, apzināti pārtraucot dabasgāzes plūsmas, izraisīja nepieredzētu enerģijas cenu kāpumu ES. Reaģējot uz enerģijas cenu kāpumu, 2022.gadā ir būtiski (vairāk nekā par 25%) samazinājies dabasgāzes patēriņš Latvijā un pārējās reģiona valstīs, attiecīgi samazinot dabasgāzes pārvades sistēmas izmantošanas līmeni. Ņemot vērā samazināto dabasgāzes pārvades sistēmas izmantošanu, prognozētā rezervētā dabasgāzes pārvades sistēmas jauda, nevis tehniskā jauda tiek uzskatīta par atbilstošāko izmaksu faktoru.

5) Ieejas-izejas ieņēmumu sadalījums

Metodikas projekts noteic, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operators, aprēķinot atļautos ieņēmumus, kas atgūstami no ieejas punktu no citām pārvades ieejas-izejas sistēmām un no izejas punktu uz citām pārvades ieejas-izejas sistēmām jaudas rezervēšanas, ieņēmumiem par ieejas punktu jaudas rezervēšanu piemēro atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficientu 0,50 un ieņēmumiem par izejas punktu jaudas rezervēšanu – atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficientu 0,50. Sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz pamatojumu, ja atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficienti tiek koriģēti.

6) Jaudbāzētu un resursbāzētu ieņēmumu sadalījums

Metodikas projekts noteic, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautie ieņēmumi sedz jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas regulatīvajā periodā, ņemot vērā jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu lielumu, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas efektivitāti, kā arī saimnieciskās darbības efektivitāti, un sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju.

Atbilstoši dabasgāzes tirgus modelim, kas ieviests Latvijā, atverot dabasgāzes tirgu 2017.gadā, ar pašreizējo regulējumu izveidots balansēšanas režīms, kas aptver gan dabasgāzes pārvades, gan sadales sistēmas. Virtuālā izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jaudu rezervēšanai tiek izmantots princips "rezervēts kā nomērīts", jaudas iepriekšējas rezervēšanas prasību aizstājot ar pienākumu iesniegt dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram nesaistošas nominācijas dabasgāzes pārvades sistēmas tehniskās vadības nodrošināšanai, un piešķiruma noteikšanai piemērots princips "piešķirts kā nomērīts", ņemot vērā, ka:

- vairāk nekā 80% no dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājiem sniegtajiem pakalpojumiem kalpo Latvijas dabasgāzes mazumtirdzniecības tirgus vajadzībām;
- mājāsaimniecības lietotāju un citu lietotāju, kuru gazificētie objekti ir aprīkoti ar neikdienas uzskaites vietu, dabasgāzes patēriņš ir aptuveni 10% Latvijas kopējā dabasgāzes patēriņā, un tiem ir raksturīga patēriņa neparedzamība;

- dabasgāzes sadales sistēmas operators pašlaik nespēj nodrošināt precīzus piešķirumu datus gāzes dienā un
- dabasgāzes pārvades sistēma ir tehniski spējīga apmierināt 100% no ziemas maksimālā pieprasījuma.

Šāds princips nekavē dabasgāzes pārrobežu plūsmas, nodrošina korektu izmaksu sadali starp dabasgāzes vairumtirgu un mazumtirgu, kā arī ir saderīgs ar Igaunijā izmantoto principu, kas arī neparedz izejas punkta Igaunijas lietotāju apgādei jaudu rezervēšanu, efektīvi saskaņojot dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas nosacījumus abās dabasgāzes pārvades sistēmās, kas veido vienoto Igaunijas un Latvijas balansēšanas zonu.

Nemot vērā, ka izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jaudu rezervēšana netiek veikta, jaudbāzētais tarifs par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu tiek konvertēts maksā par enerģiju.

Regulators ir izvērtējis nepieciešamību mainīt izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei tarifa noteikšanas principu un neveikt jaudbāzētā tarifa konvertāciju maksā par enerģiju un secinājis, ka, Latvijai darbojoties FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, tās dabasgāzes tirgus darbības modelis nav mainījies un virtuālā izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jaudu rezervēšanai izmantotais princips "rezervēts kā nomērīts" nodrošina pārredzamu un nediskriminējošu piekļuvi dabasgāzes infrastruktūrai, kā arī atbilstošu dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma ieņēmumu atgūšanu.

Regulators līdz nākamā regulatīvā perioda sākumam atkārtoti vērtēs nepieciešamību mainīt izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jaudas rezervēšanas kārtību un jaudbāzēto tarifu konvertēt maksā par enerģiju.

Pārvades pakalpojumu ieņēmumu atgūšana no resursbāzētiem pārvades tarifiem nav paredzēta.

7) Pārvades sistēmu operatoru savstarpējās kompensācijas mehānisms (ITC)

Ievērojot TAR NC 10.panta 3.punktā noteikto, lai būtu iespējams pienācīgā kārtā kopīgi piemērot vienu un to pašu atsaucenes cenas metodiku, jāveido efektīvs ITC mehānisms, lai nepieļautu nelabvēlīgu ietekmi uz iesaistīto pārvades sistēmu operatoru pārvades pakalpojumu ieņēmumiem un šķērssubsidēšanu starp tīkla iekšsistēmisko un starpsistēmisko izmantojumu.

Viens no būtiskākajiem FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas darbības principiem ir iekšējo komerciālo starpsavienojuma punktu neesība un iespēja piemērot vienu un to pašu tarifu visos FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos no citām dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmām. Lai segtu dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru pamatotās izmaksas, kas radušās, nodrošinot dabasgāzes pārvades pakalpojumu FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, nepieļaujot nelabvēlīgu ietekmi uz iesaistīto dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru pārvades pakalpojumu ieņēmumiem, 2019.gada 14.februārī FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatori parakstīja līgumu par Somijas, Igaunijas un Latvijas vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtību, atbilstoši kurai Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas operators un pārējie FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā strādājošie dabasgāzes pārvades sistēmas operatori iekasē vai veic maksājumus citiem FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatoriem.

FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtības pamatprincipi, kas tika konsultēti 2019.gada konsultācijas laikā un tiek piemēroti no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas darbības uzsākšanas 2020.gada 1.janvārī, ir šādi:

- ieņēmumi, kurus atgūst no visu FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifiem, tiek apvienoti;

- apvienotie ieņēmumi tiek sadalīti starp pārvades sistēmas operatoriem, pamatojoties uz dabasgāzes daudzuma, kas, izmantojot pārvades sistēmu, tiek piegādāts konkrētās valsts iekšzemes patēriņa nodrošināšanai, tajā skaitā dabasgāzes pārvades zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanai, īpatsvaru kopējā dabasgāzes daudzumā, kas, izmantojot dabasgāzes pārvades sistēmu, piegādāts patēriņam FinEstLat dabasgāzes tirgū. Apvienoto ieņēmumu sadalīšana tiek veikta katru mēnesi, pamatojoties uz noteikto iepriekšējā gada katras valsts dabasgāzes patēriņa daļu FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas valstu kopējā gada patēriņā;
- pārvades sistēmas operatoru mainīgās izmaksas, kas rodas, nodrošinot dabasgāzes plūsmas FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, un nav saistītas ar piegādēm konkrētās valsts dabasgāzes tirgum, tiek kompensētas, pamatojoties uz reģionālo plūsmas scenāriju, par ko vienojušies pārvades sistēmas operatori, un aplēsēm par kompresoru degvielas gāzes izmaksā, kas saistītas ar dabasgāzes reģionālo plūsmu nodrošināšanu;
- konkrētā dabasgāzes pārvades sistēmas operatora kompensējamās attiecināmās mainīgās izmaksas tiek nodalītas no sadalītajiem ieņēmumiem, kas atgūti no ieejas punktu tarifiem. Kompensējamās attiecināmās mainīgās izmaksas pamato ar attiecīgu rēķinu vai aprēķinu;
- gadam beidzoties, tiek veikta ieņēmumu, kurus atgūst no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifiem, saskaņošana. Saskaņošanas procesā tiek veikts uz katru dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru attiecināmās ieņēmumu daļas pārrēķins, izmantojot faktiskos datus par Somijas, Igaunijas un Latvijas iekšzemes dabasgāzes patēriņu gadā, un ieņēmumu pārdale, pamatojoties uz noteikto faktisko uz katru pārvades sistēmas operatoru attiecināmo ieņēmumu daļu. Noteikto faktisko uz katru pārvades sistēmas operatoru attiecināmo ieņēmumu daļu izmanto nākamā gada apvienoto ieņēmumu sadalīšanai;
- ieņēmumu daļas, kuru atgūst no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifiem, aprēķināšanu un gada ieņēmumu saskaņošanu veic ievēlēts datu administrators. Datu administrators ir viens no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem;
- datu administrators tiek mainīts reizi gadā rotācijas kārtībā. Datu administratora pienākumus dabasgāzes pārvades sistēmas operatori pilda šādā secībā – “Elering” AS, AS “Conexus Baltic Grid”, “Gasgrid Finland” Oy.

2022.gada sākumā, Krievijai iebrūkot Ukrainā, būtiski mainījās ģeopolitiskā situācija Eiropā un visā pasaulē, un tas ir radījis lielas izmaiņas FinEstLat un visa reģiona dabasgāzes tirgus darbībā. Jauno situāciju reģiona dabasgāzes tirgū raksturo tas, ka:

- dabasgāzes piegādes no Krievijas vismaz vidējā termiņā netiks veiktas, līdz ar to dabasgāzes apgādes pamatā vairs nav komerciālie mērķi, bet dabasgāzes piegādes drošums;
- Klaipēdas sašķidrinātās dabasgāzes (turpmāk – SDG) terminālis līdz jaunu SDG termināļu darbības uzsākšanai ir kļuvis par galveno dabasgāzes piegādes avotu reģionā;
- ieejas punkta no Klaipēdas SDG termināļa tarifam vairs netiek piemērota atlaide, jo ir paredzēta termināļa maksimāla noslodze;
- Inkoo SDG terminālis darbu sāks 2022.gada beigās, aizstājot Somijas vēsturisko dabasgāzes piegādes avotu;
- 2022.gada maijā tika uzsākta GIPL izmantošana, kura ir vērsta uz gan uz Centrāleiropas, gan Baltijas valstu dabasgāzes pieprasījuma segšanu.

FinEstLat un Lietuvas dabasgāzes pārvades sistēmas operatori ir secinājuši, ka izmaiņas reģiona dabasgāzes tirgus darbībā neradīs problēmas saistībā ar dabasgāzes plūsmām reģiona iekšienē (skat. 5.tabulu).

Dabaszgāzes plūsmas FinEstLat un Lietuvas dabaszgāzes pārvades sistēmās no 2023.gada (TWh/gadā)*

Valsts	Ieejas/ izejas punkts	Precizētais plūsmu scenārijs		Scenārijs ar lielu plūsmu Kiemenai IP		SDG max jaudas scenārijs	
		Ieeja	Izeja	Ieeja	Izeja	Ieeja	Izeja
Somija	Imatra	0,00		0,00		0,00	
	FI iekšzemes patēriņš		18,00		18,00		18,00
	SDG	29,75		23,75		37,83	
	Biometāns	0,00		0,00		0,00	
	Baticconnector	2,00	13,75	2,00	7,75	2,00	21,83
	Bilance		0,00		0,00		0,00
Igaunija	Baticconnector	13,75	2,00	7,75	2,00	21,83	2,00
	Narva	0,00		0,00		0,00	
	Varska	0,00		0,00		0,00	
	EE iekšzemes patēriņš		4,20		4,20		4,20
	Luhamaa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Korneti		0,00		0,00		0,00
	Karksi	5,00	12,55	2,00	3,55	2,00	17,63
	Bilance		0,00		0,00		0,00
Latvija	Karksi	12,55	5,00	3,55	2,00	17,63	2,00
	Korneti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	IPGK	18,40	18,40	18,40	18,40	18,40	18,40
	LV iekšzemes patēriņš		11,00		11,00		11,00
	Kiemenai	8,45	5,00	14,45	5,00	5,00	9,63
	Bilance		0,00		0,00		0,00
Lietuva	Kiemenai	5,00	8,45	5,00	14,45	9,63	5,00
	Kotlovka	0,00		0,00		0,00	
	LT iekšzemes patēriņš		20,50		20,50		20,50
	GIPL	4,73	12,78	4,73	12,78	0,00	21,20
	Šakiai						
	Klaipēda	32,00		38,00		37,08	
	Bilance		0,00		0,00		0,00

*Galvenās izmaiņas ir iezīmētas sarkanā krāsā

Ņemot vērā neprognozēto dabaszgāzes piegādes avotu maiņu, secināms, ka FinEstLat vienotajā dabaszgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā nav un tuvākajā laikā faktiski nebūs dabaszgāzes tranzīta un visa sistēma darbojas, lai apmierinātu iekšzemes dabaszgāzes pieprasījumu. Turklāt FinEstLat vienotās dabaszgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas dabaszgāzes pārvades sistēmas operatori neveic fiziskas no punkta uz punktu (*point-to-point*) piegādes, bet izmanto plūsmu savstarpējo ieskaitu. Tādēļ ir uzskatāms, ka ITC kārtība, kas ir balstīta uz ieņēmumu sadalīšanu starp dabaszgāzes pārvades sistēmas operatoriem, pamatojoties uz konkrētās valsts iekšzemes dabaszgāzes patēriņu, nepieļauj šķērssubsidēšanu starp tīkla iekšsistēmisko un starpsistēmisko izmantojumu.

Viena no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas iezīmēm ir vienādi tarifi, kas noteikti visos vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos, novēršot piegādes ceļu diskriminēšanu un samazinot šķēršļus jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai FinEstLat dabasgāzes tirgū. Ievērojot minēto, dabasgāzes tirgotāju dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas jaudas rezervēšanas prakses izmaiņas ir grūti prognozējamas. Ņemot vērā FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā esošo dabasgāzes pārvades sistēmu topoloģiju, kas faktiski nepieļauj dabasgāzes lokveida transportēšanu, mainoties dabasgāzes ieejas plūsmām FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, tiks noslogota pašlaik mazāk izmantotā pārvades sistēmas daļa, atslogojot pašlaik vairāk izmantoto pārvades sistēmas daļu.

Ja FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā veidojas būtiskas iekšējās (tehniskās) pārrobežu dabasgāzes plūsmas, to nodrošināšana rada dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem skaidri identificējamās, pamatā ar kompresoru darbību saistītas mainīgās izmaksas. Attiecīgi līgumā par Somijas, Igaunijas un Latvijas vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtību ir noteiktas konkrētas mainīgās izmaksas, kuras uzskatāmas par kompensējamām, kā arī to attiecināšanas un kompensēšanas principi. Šāda mainīgo izmaksu kompensēšanas kārtība nodrošina, ka netiek pieļauta nelabvēlīga ietekme uz iesaistīto pārvades sistēmu operatoru pārvades pakalpojumu ieņēmumiem.

Lai uzraudzītu FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtības atbilstību TAR NC 10.panta 3.punktā noteiktajam, dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem ir noteikts pienākums līdz katra gada 1.martam novērtēt iepriekšējā gada ITC mehānisma piemērošanas rezultātus un informēt valstu regulatīvās iestādes. Līdz šim nedz dabasgāzes FinEstLat pārvades sistēmas operatori, nedz regulatīvās iestādes nav kontējušas nepieciešamību veikt izmaiņas ITC mehānisma piemērošanā.

Metodikas projektā noteikts, ka, veicot dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķinu, jāņem vērā ieņēmumi un izdevumi, kas rodas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram saskaņā ar vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtību. Metodikas projekts noteic, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautos ieņēmumus nosaka, izmantojot šādu formulu:

$$Aie_{PSO} = I_{PSO} - I_{PSO\ ef} - ITC,$$

kur:

Aie_{PSO} – regulatīvā perioda atļautie ieņēmumi [EUR];

I_{PSO} – tarifu aprēķinā iekļaujamās kopējās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas [EUR];

$I_{PSO\ ef}$ – jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu apmērs, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti [EUR];

ITC – ieņēmumu un izdevumu saldo par vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatoru savstarpējām kompensācijām, kas saskaņā ar vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas kārtību attiecinātas uz sistēmas operatoru (turpmāk – sistēmas operatoru savstarpējā kompensācija) [EUR].

Ievērojot, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautos ieņēmumus iedala pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas ieņēmumos, ITC attiecinā uz pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas izmaksām atbilstoši izmaksu attiecināšanas metodei. Tādējādi tiek nodrošināts, ka neatkarīgi no tā, vai ITC tiek piemērota vai netiek piemērota, dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļauto ieņēmumu struktūra nemainās.

8) Dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas

2018.gada 8.maija grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumos Nr.312 "Energijas lietotāju apgādes un kurināmā pārdošanas kārtība izsludinātas enerģētiskās

krīzes laikā un valsts apdraudējuma gadījumā” (turpmāk – Noteikumi Nr.312) noteic vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora pienākumu nodrošināt, ka katru gadu 1.martā Inčukalna pazemes gāzes krātuvē atrodas aktīvās dabasgāzes daudzums, kas nepieciešams Inčukalna pazemes gāzes krātuves diennakts izņemšanas jaudas nodrošināšanai, lai apgādātu Latvijas enerģijas lietotājus ar dabasgāzi, tai skaitā enerģētiskās krīzes laikā. Nepieciešamās tehnoloģiski un ekonomiski pamatotās izmaksas, kas saistītas ar minētā pienākuma izpildi, vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators ietver dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma attiecināmajās izmaksās, un minētā apjoma nodrošināšanas modeli vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators katru gadu saskaņo ar Ekonomikas ministriju un Regulatoru.

Saskaņā ar TAR NC 3.panta 11.punktā noteikto atļautie ieņēmumi ir summa, ko veido pārvades pakalpojumu ieņēmumi un nepārvades pakalpojumu ieņēmumi par pakalpojumiem, ko pārvades sistēmas operators sniedzis konkrētā laika periodā attiecīgā regulatīvā perioda ietvaros.

Vērtējot dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu, kas saistītas ar Noteikumos Nr.312 noteikto dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākumu nodrošināt enerģētiskās krīzes laikā nepieciešamo dabasgāzes izņemšanas jaudu no Inčukalna PGK, iekļaušanu pārvades vai nepārvades pakalpojumu izmaksās, tika izmantoti šādi argumenti:

- Eiropas Komisijas 2017.gada 16.marta Regulas (ES) 2017/459, ar ko izveido gāzes pārvades sistēmu jaudas piešķiršanas mehānismu tīkla kodeksu un atceļ Regulu (ES) Nr.984/2013 6.panta 1.punkts noteic dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākumu tīkla lietotājiem darīt pieejamu maksimālo tehnisko jaudu, ņemot vērā sistēmas integritāti, drošību un efektīvu tīkla darbību;
- atbilstoši Enerģētikas likuma 15.panta sestajā daļā un 112.panta 1.punktā noteiktajam dabasgāzes pārvades sistēmas operators ir atbildīgs par enerģijas pārvades sistēmas efektīvu un saimnieciski izdevīgu darbību, apkalpošanu un drošumu, sistēmas vadību un attīstību licences darbības zonā, savienojumu ar citām sistēmām, kā arī par sistēmas ilglaicīgu spēju nodrošināt enerģijas pārvadi atbilstoši pieprasījumam;
- dabasgāzes transportēšanai pa dabasgāzes pārvades sistēmu ir nepieciešams dabasgāzi saspiest līdz noteiktam spiediena līmenim. Spiedienam nokrītot līdz noteiktai vērtībai, dabasgāzē esošie augstākie oglekļa dioksīda komponenti kļūst šķīdri un kavē dabasgāzes transportēšanu, kā rezultātā dabasgāzes lietotāji nesaņem dabasgāzi atbilstošā daudzumā un kvalitātē. Nepieciešamā spiediena nodrošināšanai dabasgāzes pārvades sistēmās tiek izmantotas kompresoru stacijas. Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas īpatnība – dabasgāzes transportēšanai nepieciešamo spiedienu nodrošina Inčukalna PGK;
- Eiropas Komisijas Kopīgā pētniecības centra 2016.gadā izstrādātajā Igaunijas, Somijas, Latvijas un Lietuvas gāzes sistēmas riska novērtējumā secināts, ka Inčukalna PGK kā aktīvas spiediena kontroles iekārtas elastība ir atkarīga no krājumu līmeņa tajā, kurš uzskatāms par būtisku dabasgāzes apgādes drošuma elementu¹⁰;
- dabasgāzes pārvades sistēmas operators, katru gadu 1.martā uzglabājot Inčukalna PGK aktīvās dabasgāzes daudzumu, izpilda Noteikumos Nr.312 noteikto pienākumu un vienlaikus nodrošina nepieciešamo dabasgāzes krājumu līmeni Inčukalna PGK, lai dabasgāzes pārvades sistēmas spiediena kontroles iekārta – Inčukalna PGK –, spētu uzturēt nepieciešamo spiediena līmeni dabasgāzes pārvades sistēmā, nodrošinot nepārtrauktu pārvades pakalpojuma sniegšanu sistēmas lietotājiem pieprasītajā apjomā, kā arī sistēmas integritāti.

Ievērojot iepriekš minēto, uzskatāms, ka izmaksas, kas saistītas ar Noteikumos Nr.312 noteikto dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākumu nodrošināt enerģētiskās krīzes laikā nepieciešamo dabasgāzes izņemšanas jaudu no Inčukalna pazemes gāzes krātuves, ir saistītas

¹⁰ Joint Research Centre of European Commission. *Joint Risk Assessment of the gas system of Estonia, Finland, Latvia and Lithuania*, 2016.

ar jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanu un iekļaujamās pārvades pakalpojuma izmaksās, kā tas arī ir noteikts Noteikumos Nr.312.

Saskaņā ar Metodikas projektu dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas tiek iekļautas nacionālās pārvades sistēmas ekspluatācijas izmaksās un tiek ņemtas vērā, tikai nosakot maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu. Šāds izmaksu attiecināšanas princips noteikts, izvērtējot dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu radītos rezultātus – nodrošināta Latvijas dabasgāzes apgāde enerģētiskās krīzes laikā un nodrošināts nepieciešamais spiediena līmenis dabasgāzes pārvades sistēmā. Ievērojot, ka nepieciešamo spiediena līmeni dabasgāzes pārvades sistēmā nodrošina ne tikai dabasgāzes daudzums, kas Inčukalna PGK tiek uzglabāts saskaņā ar Noteikumos Nr.312 noteikto, bet arī dabasgāzes tirgotāju Inčukalna PGK uzglabātais dabasgāzes daudzums, secināms, ka izmaksu attiecināšanai jāpamatojas uz dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu veidošanās pamata mērķi – nodrošināt Latvijas dabasgāzes apgādi enerģētiskās krīzes laikā.

Lai novērstu iespējamās dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu vērtību straujas svārstības, Metodikas projektā noteikts, ka dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas tarifu projektā iekļauj atbilstoši faktiskajai vērtībai, paredzot to atgūšanu divos gāzes gados no dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu saistību segšanas rašanās brīža.

Veicinot dabasgāzes pārvades sistēmas operatora iespējas operatīvi atgūtu izmaksas, Metodikas projekts noteic, ka izsoles par aktīvās dabasgāzes daudzuma uzglabāšanu un pieejamības nodrošināšanu Inčukalna PGK (noteikta kā atbilstošākais modelis Noteikumos Nr.312 noteiktā pienākuma izpildei) izmaksu atšķirības tiek ietvertas regulatīvajā rēķinā.

Vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators AS "Conexus Baltic Grid", saskaņojot ar Ekonomikas ministriju un Regulatoru, ir noteicis izsoli par aktīvās dabasgāzes daudzuma uzglabāšanu un pieejamības nodrošināšanu Inčukalna PGK kā atbilstošāko modeli Noteikumos Nr.312 noteiktā pienākuma izpildei. Vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators AS "Conexus Baltic Grid" izsoles rīko reizi gadā iesūknēšanas sezonas laikā vai pirms tās.

Ievērojot Enerģētikas likumā noteikto, ka Inčukalna pazemes gāzes krātuvē tiek uzturētas energoapgādes drošuma rezerves un 2023.gadā šo rezervju apjoms ir līdz 2,2 TWh apjomā, Regulators un Ekonomikas ministrija saskaņoja Noteikumu Nr.312 12.¹punktā noteiktā pienākuma izpildei nepieciešamo krātuvē uzglabājamo aktīvās dabasgāzes daudzumu, kas jānodrošina vienotajam dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoram AS "Conexus Baltic Grid" 2023.gada 1.martā, 0 MWh apmērā. Līdz ar to Metodikas projektā noteikts, ka dabasgāzes pārvades sistēmas operators, izstrādājot tarifu projektu, kura spēkā stāšanās plānota no 2023.gada 1.oktobra, maksas par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanas aprēķinā iekļauj dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu, kuru saistības segt tika izpildītas 2021. un 2022.gadā, korekciju. Korekciju nosaka, ņemot vērā atgūstamās dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas un faktiski atgūtās izmaksas.

III Atlaides, reizinātāji un sezonālie faktori

Atbilstoši TAR NC 28.panta 1.punktam vienlaikus ar TAR NC 26.panta 1.punktā paredzēto atsaucēs cenas metodikas galīgo apspriešanu valsts regulatīvā iestāde apspriežas ar visu tieši savienoto dalībvalstu regulatīvajām iestādēm un skartajām ieinteresētajām personām par reizinātāju līmeni, attiecīgā gadījumā – sezonālo faktoru līmeni, ieejas punktos no SDG iekārtām un no infrastruktūras objektiem, kas domāti izolētības izbeigšanai, kā arī atslēdzamās jaudas produktu tarifiem paredzētajiem atlaižu līmeņiem.

Latvijas dabasgāzes apgādes sistēmā neietilpst SDG iekārtas un to infrastruktūras objekti, kas domāti izolētības izbeigšanai.

1) Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērojamā atlaide

Saskaņā ar TAR NC 9.panta 1.punktu jaudbāzētiem pārvades tarifiem ieejas punktus uz krātuvi un izejas punktus no krātuves piemēro vismaz 50% lielu atlaidi, izņemot, ja – un tādā mērā kā – krātuvi, kas pieslēgta vairākiem pārvades vai sadales tīkliem, izmanto, lai konkurētu ar starpsavienojuma punktu.

Metodikas projekts noteic, ka ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērojamo atlaidi (D_{kr}) nosaka sistēmas operators. Sistēmas operators noteiktā atlaides lieluma pamatojumu iesniedz vienlaikus ar tarifu projektu.

Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem paredzēts piemērot 100% lielu atlaidi. Šāda atlaide tiek piemērota arī spēkā esošajiem tarifiem, un tās lielums tika noteikts, pamatojoties uz Baringa pētījumā secināto, ka viens no galvenajiem principiem, kas ir jāievēro, veidojot FinEstLat vienoto dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmu, ir iekšējo starpsavienojuma punktu, tajā skaitā izejas punkta uz Inčukalna PGK un ieejas punkta no Inčukalna PGK, neesība. Tādējādi tiek novērsts dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu vairākkārtējais piemērošanas risks, veicināta dabasgāzes brīva aprīte reģionā un uzlabota esošās infrastruktūras izmantošana. Atlaides noteikšanā tika ņemti vērā šādi faktori:

- īpašā Inčukalna PGK loma reģionā, nodrošinot dabasgāzes apgādes drošumu, dabasgāzes plūsmu nepārtrauktību un sistēmas integritāti;
- dabasgāzes tirdzniecības veicināšana reģionā, vienlaikus līdzsvarojot dabasgāzes ražotāju, tirgotāju un galalietotāju intereses, dodot iespēju pirmajiem optimizēt dabasgāzes iegādes programmas un pārējiem izvairīties no nepamatotiem cenu kāpumiem;
- reģionā uzkrāto dabasgāzes rezervju konkurences un neatkarības palielināšanās, jo dabasgāze, kas atrodas krātuvē, jau būs šķērsojusi FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ārējo robežu, tādējādi samazinot to dabasgāzes piegādātāju tirgus varu, kuri paļaujas uz tiešām piegādēm maksimālā pieprasījuma laikā;
- dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram nav īpašu izmaksu, kas saistītas ar dabasgāzes plūsmu organizēšanu un dabasgāzes transportēšanu, nodrošinot tās iesūkņēšanu vai izņemšanu no krātuves;
- atlaides piemērošana dos sistēmas lietotājiem iespēju efektīvāk izmantot Inčukalna PGK uzglabāto dabasgāzi ikdienas balansēšanā.

Tādējādi ir pamatoti uzskatīt, ka konkrētā dabasgāzes pārvades sistēmas punkta izmantošana, nepiemērojot maksu par to – 100% atlaide tarifam, kā rezultātā dabasgāzes pārvades sistēmas punkts ir tikai tehnisks punkts un tirgum komerciāli nav redzams –, ir salīdzināma ar komerciālo starpsavienojuma punktu atcelšanu starp valstīm, kuras veido vienoto dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmu – stiprina integrētā Baltijas gāzes tirgus ilgtspējību, palielina tirgus dalībnieku, kas darbojas integrētajā tirgū, sarunu ar saviem piegādātājiem vešanas spēju, palielinot reģionālā dabasgāzes tirgus integrācijas procesa pozitīvo ietekmi.

Saskaņā ar Metodikas projektu ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu atlaides piemērošanas rezultātā negūtos ieņēmumus dabasgāzes pārvades sistēmas operators atgūst, piemērojot maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu.

Konsultāciju dokumenta II sadaļas 8.nodaļā paskaidrots, ka FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā nav un tuvākajā laikā faktiski nebūs dabasgāzes tranzīta un visa sistēma darbojas, lai apmierinātu iekšzemes dabasgāzes pieprasījumu. FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas darbības rezultātā palielinājusies krātuves lietotāju daudzveidība – Inčukalna PGK izmanto ne tikai Latvijas, bet arī citu valstu lietotāji. Tomēr Latvijas lietotāju rezervētais Inčukalna PGK jaudas apjoms un uzglabātais dabasgāzes daudzums

būtiski pārsniedz citu valstu lietotāju rezervēto krātuves jaudu uz uzglabāto dabasgāzes daudzumu. Līdz ar to nav pamatoti noteikt, ka daļu no ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūtajiem ieņēmumiem dabasgāzes pārvades sistēmas operators atgūst no jaudas produktu tarifiem ieejas vai izejas punktos uz citu dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmu.

Turklāt FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas dabasgāzes pārvades sistēmas operatori līgumā par Somijas, Igaunijas un Latvijas vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC nav paredzējuši ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūto ieņēmumu kompensēšanas kārtību. FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas dabasgāzes pārvades sistēmas valstu nacionālās regulatīvās iestādes arī nav panākušas vienošanos par minēto negūto ieņēmumu kompensēšanas kārtību, uzskatot, ka bez pamatotas ar Inčukalna PGK saistīto pārvades sistēmas jaudu izmantošanas prognozes negūto ieņēmumu kompensēšana var radīt nepamatotu izmaksu socializāciju.

Lai novērstu nelabvēlīgu ietekmi uz pārvades sistēmas operatora pārvades sistēmas pakalpojumu ieņēmumiem un nodrošinātu dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izmaksu segšanu un ņemot vērā minēto un to, ka Latvijas dabasgāzes pieprasījums pamatā tiek segts ar dabasgāzes piegādēm no Inčukalna PGK, ir pamatoti ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūtos ieņēmumus atgūt, piemērojot maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu.

2) Reizinātāji

Metodikas projekts noteic, ka sistēmas operators tarifu projektā izmantoto reizinātāju un sezonālā faktora lieluma ekonomisko pamatojumu, ņemot vērā sistēmas operatora pienākumu nodrošināt pārvades sistēmas efektīvu izmantošanu jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanai un kopējo jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu segšanu, iesniedz vienlaikus ar tarifu projektu.

Dabasgāzes pārvades sistēma ir izveidota ar spēju transportēt lielu dabasgāzes daudzumu maksimālā pieprasījuma apstākļos, bet vidējos apstākļos tā tiek izmantota tikai daļēji. Līdz ar to īstermiņa pārvades jaudas nodrošināšanas izmaksas būtiski neatšķiras no gada jaudas nodrošināšanas izmaksām. Piemērojot reizinātājus īstermiņa jaudas produktu tarifiem, kas ir lielāki par 1, tiem pārvades sistēmas lietotājiem, kuri veicina maksimālo pieprasījumu, ir iespējams noteikt lielāku maksu par dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma izmantošanu nekā pārvades sistēmas lietotājiem, kuriem ir vienmērīgs dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma izmantošanas profils. Tādējādi tiek veicināta sistēmas lietotāju interese par ilgtermiņa jaudas produktu rezervēšanu. Piemērojot mazākus reizinātājus, pārvades sistēmas lietotāju jaudas rezervēšanas profils precīzāk atbilst to vajadzībām, attiecīgi tiek veicināta dabasgāzes tirdzniecība.

Atbilstoši TAR NC 13.pantam īstermiņa standarta jaudas produktu tarifu aprēķināšanai (ceturkšņa (K_c) un mēneša (K_m) standarta jaudas produktu tarifi) izmanto reizinātājus, kas iekļaujas šādā diapazonā $1 \leq (K_c; K_m) \leq 1,5$. Savukārt dienas (K_d) un pašreizējās dienas (K_{dl}) standarta jaudas produktiem – diapazonā $1 \leq (K_d; K_{dl}) \leq 3$ un pienācīgi pamatotos gadījumos – diapazonā $0 \leq (K_d; K_{dl}) \leq 1$. Saskaņā ar TAR NC 28.panta 3.punktu, nosakot reizinātāju līmeni, jāņem vērā šādi aspekti:

- līdzsvars starp īstermiņa gāzes tirdzniecības atvieglošanu un ilgtermiņa stimuliem par labu efektīvām investīcijām pārvades sistēmā;
- ietekme uz pārvades pakalpojumu ieņēmumiem un to atgūšanu;
- nepieciešamība nepieļaut šķērssubsidēšanu starp sistēmas lietotājiem un panākt, ka rezerves cenas atspoguļo izmaksas;

- līgumpārslodžu un fizisko pārslodžu situācijas;
- ietekme uz pārrobežu plūsmām.

Viens no FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas izveidošanas mērķiem ir izvairīties no nepamatotas konkurences starp FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktiem, uzlabojot dabasgāzes tirdzniecību FinEstLat dabasgāzes tirgū un optimizējot dabasgāzes plūsmas starp Somiju, Igauniju un Latviju. Pamatojoties uz minēto mērķi, nosakot īstermiņa jaudas produktu tarifus FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktiem, tiek piemēroti šādi vienādi reizinātāji:

- gada standarta jaudas produktam – 1;
- ceturkšņa standarta jaudas produktam – 1,1;
- mēneša standarta jaudas produktam – 1,25;
- dienas standarta jaudas produktam – 1,5;
- pašreizējās dienas standarta jaudas produktam – 1,7.

Visiem dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājiem tiek piemēroti vieni un tie paši standarta jaudas produktu tarifi. Reizinātāji netiek diferencēti atkarībā no sistēmas lietotāja dabasgāzes patēriņa profila, patēriņa lieluma vai citiem sistēmas lietotāju raksturojošiem faktoriem, līdz ar to ir novērsta šķērssubsidēšana starp sistēmas lietotājiem.

Reizinātāji tika konsultēti 2019.gada konsultācijas laikā, un, nosakot to līmeni, tika ņemta vērā Latvijas pārvades sistēmas jaudas rezervēšanas prakse, kas liecināja, ka lietotāji pārsvarā izmanto dienas un pašreizējās dienas standarta jaudas produktus, gada standarta jaudas produktu neizmantojot nemaz. Reizinātāji, salīdzinot ar Latvijā izmantotajiem, tika paaugstināti, lai veicinātu ilgtermiņa jaudas produktu rezervēšanu un dabasgāzes pārvades sistēmas operatori nesauņemtu efektīvus signālus investīcijām.

Saskaņā ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatora sniegto informāciju sistēmas lietotāju interese par garāka termiņa – mēneša, ceturkšņa un gada – jaudas rezervēšanu, pateicoties reizinātājiem, gadu no gada pieaug (skat. 6.tabulu).

6.tabula

Jaudu rezervēšana 2020. un 2021.gadā sadalījumā pa produktu veidiem¹¹

Jaudas produkts	Rezervētās jaudas īpatsvars 2020.gadā, %	Rezervētās jaudas īpatsvars 2021.gadā, %
Gada	0	27
Ceturkšņa	4	55
Mēneša	70	7
Dienas	24	2
Pašreizējās dienas	2	9

Kā redzams, noteikto reizinātāju piemērošana no 2020.gada 1.janvāra ir veicinājusi pārvades sistēmas lietotāju (tirgotāju) ieinteresētību precīzākā piegāžu plānošanā, tādējādi nodrošinot dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem atbilstošāku informatīvo bāzi dabasgāzes pārvades sistēmas darbības optimizēšanai, kas jo īpaši ir svarīga, ņemot vērā paaugstināto sadarbības FinEstLat sistēmā un nepieciešamību īstenot apgādes drošuma pasākumus. Līdz ar to īstermiņa

¹¹ https://www.conexus.lv/uploads/filedir/Zinojumi/PSO_zinojums_2022_LV.pdf
un https://www.conexus.lv/uploads/filedir/Aktualitates/Parskati/Dabasg_parv_sist_operators_zinojums_par_2020_JUN_ready2.pdf

jaudas produktu tarifiem FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos noteiktos reizinātājus nav pamata pārskatīt, un tie tiks piemēroti regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim.

3) Sezonālais faktors

Sezonālo faktoru piemēro, nosakot īstermiņa jaudas produktu tarifus, lai ņemtu vērā dabasgāzes plūsmu sezonālītāti gada laikā. Sezonālā faktora piemērošanas mērķis ir stimulēt pārvades sistēmas lietotājus izmantot dabasgāzes pārvades sistēmu zemas slodzes sezonā (vasaras laikā), novirzot pieprasījumu no ziemas maksimuma, tādējādi nodrošinot dabasgāzes pārvades sistēmas efektīvu izmantošanu.

Nemot vērā atšķirīgo dabasgāzes tirgus attīstības līmeni FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā un zemo pārvades sistēmas pārslodzes risku augsta dabasgāzes pieprasījuma apstākļos, nosakot īstermiņa jaudas produktu tarifus, FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktiem ir noteikts sezonālais faktors 1,0, kas nerada tarifu sezonālu diferenciāciju. Sezonālais faktors tika konsultēts 2019.gada konsultācijas laikā. Pārvades sistēmas pārslodzes risku vērtējums nav mainīts, līdz ar to sezonāla faktora vērtība netiek mainīta.

IV Provizoriskie dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi

Provizoriskie dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifi regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim ir noteikti, pamatojoties uz Metodikas projektā noteikto, izmantojot šā Konsultāciju dokumenta II sadaļas 6.nodaļā noteikto par ieejas-izejas ieņēmumu sadalījumu, 7.nodaļā noteikto jaudbāzētu un resursbāzētu ieņēmumu sadalījumu, III sadaļas 1.nodaļā noteikto ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērojamo atlaidi, 2.nodaļā noteiktos reizinātājus un 3.nodaļā noteikto sezonālo faktoru.

1) Prognozētā ieejas un izejas punktu jauda un pārvadītie dabasgāzes apjomi

Saskaņā ar Metodikas projektu ieejas punkta vai izejas punkta prognozētā dienas vidējā jauda ir vienāda ar trīs iepriekšējo kalendāro gadu dienas vidējo izmantoto jaudu. Dabasgāzes pārvades sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz pamatojumu, ja prognozētā dienas vidējā ieejas vai izejas jauda tiek koriģēta.

Pamatojoties uz šā Konsultāciju dokumenta II sadaļas 8.nodaļā minēto par jauno situāciju reģiona dabasgāzes tirgū saistībā ar izmaiņām ģeopolitiskajā situācijā, ieejas un izejas punktu jaudu izmantošana ir būtiski mainījusies, salīdzinot ar iepriekšējiem trim kalendāra gadiem. Līdz ar to pārvades sistēmas kopējā ieejas jauda un kopējā izejas jauda regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim tiek noteikta, pamatojoties uz dabasgāzes sistēmas operatora sniegtajām prognozēm, vērtējot dabasgāzes pārvades sistēmas izmantošanas principus 2022.gadā. Pārvades sistēmas kopējā ieejas jauda regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim tiek noteikta 32 392 866 MWh/gadā un kopējā izejas jauda – 50 816 393 MWh/gadā (skat. 7.tabulu). Ieejas punkta Kiemenai jauda no 2024.gada 1.oktobra noteikta 0 MWh/gadā, ņemot vērā, ka 2024.gada 1.oktobrī paredzēta FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas un Lietuvas dabasgāzes pārvades sistēmas apvienošana.

Pārvades sistēmas kopējā rezervētā ieejas un izejas jauda 2022. un 2023.gadā un regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim, MWh/gadā

Ieejas/izejas punktu jauda	Fakts	Prognoze			
	01.10.2021.– 30.09.2022.	01.10.2023.– 30.09.2024.	01.10.2023.– 30.09.2024.	01.10.2024.– 30.09.2025.	Regulatīvais periods no 01.01.2023. līdz 30.09.2025.
Pārvades sistēmas kopējā ieejas jauda, t.sk.:	13 494 633	15 919 017	18 992 86	13 400 000	32 392 866
<i>ieejas punkta Korneti jauda</i>	0	0	0	0	0
<i>ieejas punkta Kiemenai jauda</i>	2 743 472	13 735 432	5 592 866	0	5 592 866
<i>ieejas punkta Karksi jauda</i>	0	0	0	0	0
<i>ieejas punkta no krātuves jauda</i>	10 751 161	2 183 585	13 400 000	13 400 000	26 800 000
Pārvades sistēmas kopējā izejas jauda, t.sk.:	25 55 882	18 262 242	26 481 293	24 332 100	50 816 393
<i>izejas punkta Korneti jauda</i>	0	0	0	0	0
<i>izejas punkta Kiemenai jauda</i>	0	0	2 999 517	0	2 999 517
<i>izejas punkta Karksi jauda</i>			0	0	0
<i>izejas punkta uz krātuvi jauda</i>	10 820 395	7 490 545	12 665 416	13 400 000	26 065 416
<i>izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jauda</i>	14 820 395	10 771 697	10 819 360	10 932 100	21 751 460

2) Provizorisko gada jaudas produktu tarifu aprēķins

Saskaņā ar TAR NC 3.panta 1.punktu atsauces cena ir ieejas un izejas punktu gada konstantās jaudas produkta cena, kuru izmanto, lai noteiktu īstermiņa standarta jaudas produktu un atslēdzamās jaudas produktu tarifus.

TAR NC neparedz īpašus noteikumus vai īpašas prasības attiecībā uz dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmām, kas aptver vairākas dalībvalstis, kurās darbojas vairāki pārvades sistēmas operatori. Tāpēc pārvades sistēmas operatori, kas darbojas minētajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, atbilstoši TAR NC 11.pantā noteiktajam vienu un to pašu atsauces cenas metodiku var piemērot kopīgi vai atsevišķi vai arī atšķirīgas atsauces cenas noteikšanas metodikas var piemērot atsevišķi.

TAR NC 6.panta 4.punkta a) apakšpunktā noteikts, ka atsauces cenas metodikas piemērošanu visos ieejas un izejas punktos var korigēt, veicot salīdzinošo novērtēšanu, kuras rezultātā atsauces cenas konkrētā ieejas vai izejas punktā tiek korigētas tā, lai **iegūtās vērtības atbilstu konkurētspējīgas atsauces cenas līmenim.**

FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punkti Somijā, Igaunijā un Latvijā ir līdzīgi un savstarpēji konkurē situācijā, kad starp minēto valstu dabasgāzes pārvades sistēmām nepastāv iekšējie starpsavienojuma punkti. FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos nav gaidāma sastrēgumu veidošanās vai arī tie varētu būt nelieli, un lielākā daļa caur ieejas punktiem piegādātās dabasgāzes ir no viena un tā paša piegādes avota. Tāpēc visi FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punkti faktiski konkurē viens ar otru par reģiona dabasgāzes pieprasījuma apmierināšanu. Jebkuras ieejas punktu tarifu līmeņa atšķirības nozīmētu, ka dabasgāzes pārvades sistēmas lietotāji visas ieejas plūsmas attiecinātu uz ieejas punktu ar zemāko ieejas tarifu, tādējādi pakļaujot visu sistēmu ārkārtīgi lielai spriedzei.

Nemot to vērā, Somijas, Igaunijas un Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoriem un regulatīvām iestādēm savstarpēji vienojoties, no 2020.gada 1.janvāra tarifi FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos ir noteikti vienādi – tarifam 142,77 EUR/MWh/dienā/gadā, piemērojot šā Konsultāciju dokumenta III sadaļas 2. un 3.nodaļā noteiktos reizinātājus un sezonālo faktoru.

Regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifs (atsauces cena) 142,77 EUR/MWh/dienā/gadā netiek pārskatīts, kā arī netiek pārskatīti piemērojamie reizinātāji un sezonālais reizinātājs (pamatojums šā Konsultāciju dokumenta III sadaļas 2. un 3.nodaļā).

Provizoriskais gada jaudas produktu tarifu aprēķins (skat.8.tab.) veikts saskaņā ar šā Konsultāciju dokumenta II sadaļas 3.nodaļā sniegto skaidrojumu par Metodikas projektā noteikto jaudas produktu tarifu aprēķinu, ja ir izveidota vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma.

Provizoriskā maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu palielinājusies gandrīz divas reizes – par 74,7% (skat. 9.tab.).

Provizoriskie gada standarta jaudas produktu tarifi regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim un to aprēķināšanai izmantotie lielumi

Rādītājs	Apzīmējums	Mērvienība	Spēkā esošie tarifi	Provizoriskie tarifi
Kopējās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas, t.sk:	I _{PSO}	EUR	33 204 341	44 069 239
<i>Dabasgāzes nodrošināšanas izmaksas</i>		EUR		
<i>Dabasgāzes nodrošināšanas izmaksu korekcija</i>		EUR		
Pārvades sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas	ITC	EUR	5 608 188	4 248 230
Atļautie ieņēmumi	I_{EPSO}	EUR	27 596 153	39 821 009
Pārrobežu pārvades sistēmas izmaksas	I _{PSO ST}	EUR	0	2 787 471
Nacionālās pārvades sistēmas izmaksas	I _{PSO nac}	EUR	27 596 153	37 033 539
Pārvades sistēmas ieejas jauda	P _{ie}	kWh/d/g	21 191 659	16 174 276
Pārvades sistēmas izejas jauda	P _{iz}	kWh/d	37 606 295	25 373 438
Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves prognozētā dienas vidējā jauda	P _{ie kr}	kWh/d	19 728 316	13 381 669
Izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi prognozētā dienas vidējā jauda	P _{iz kr}	kWh/d	23 325 751	13 014 880
Izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei prognozētā maksimālā dienas jauda	P _{iz v}	kWh/d	14 280 544	10 860 852
Gada laikā dabasgāzes pārvades un sadales sistēmai pieslēgtajiem gazificētajiem objektiem piegādātās dabasgāzes apjomu prognoze	Q _{nod liet}	kWh	14 337 666 475	10 860 851 885
Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi izmaksu pārdales koeficients starp pārvades sistēmu un izejas punktu Latvijas lietotāju apgādei	K _{reg}		100%	83%
Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērotā atlaide	D _{kr}		100%	100%
Gada standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas	T_{ie}	EUR/kWh/d/g	0,14277	0,14277
Gada standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktam no dabasgāzes krātuves	T_{ie kr}	EUR/kWh/d/g	0,0000000	0,0000000
Gada standarta jaudas produkta tarifs izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu	T_{iz}	EUR/kWh/d/g	0,14277	0,14277
Gada standarta jaudas produkta tarifs izejas punktam uz dabasgāzes krātuvi	T_{iz kr}	EUR/kWh/d/g	0,0000000	0,0000000
Maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu	K_{pārv}	EUR/kWh	0,0020669	0,0036101
Ieejas punktu un izejas punktu ieņēmumu sadalījuma koeficients			2/98	2/98

Spēkā esošo un provizorisko gada jaudas produktu tarifu salīdzinājums

Tarifa veids	Spēkā esošie tarifi, EUR/kWh/dienā/gadā	Provizoriski e tarifi, EUR/kWh/dienā/gadā	Provizorisko tarifu salīdzinājums ar spēkā esošajiem tarifiem	
			Abs.	%
Tarifs ieejas punktiem no citas valsts pārvades sistēmas	0,14277	0,14277	0	0
Tarifs izejas punktiem uz citas valsts pārvades sistēmu	0,14277	0,14277	0	0
Atslēdzamās jaudas tarifs ieejas punktiem no citas valsts pārvades sistēmas	0,1356315	0,1356315	0	0
Atslēdzamās jaudas tarifs izejas punktiem uz citas valsts pārvades sistēmu	0,1356315	0,1356315	0	0
Maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu (EUR/kWh)	0,0020669	0,0036101	0,0015431	174,7

Maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu palielinās, jo standarta gada jaudas produkta ieejas punktiem un izejas punktiem tarifs regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim salīdzinājumā ar spēkā esošo tarifu nemainās. Līdz ar to, ņemot vērā šā Konsultāciju dokumenta II sadaļas 1.nodaļā minēto, ka FinEstLat vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā izejas punktu tarifi tiek noteikti, lai nodrošinātu, ka katrs dabasgāzes pārvades sistēmas operators atgūst pārējos pārvades sistēmas pakalpojuma ieņēmumus, kas nav atgūti no ieejas punktu tarifiem, un saskaņā ar Metodikas projektu dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas, kā arī ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūtie ieņēmumi arī tiek attiecināti uz maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu.

Provizoriskās maksas par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu lielumu regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim noteic tas, ka dabasgāzes pārvades sistēmas kopējās izmaksas vidēji gāzes gadā salīdzinājumā ar 2021./2022.gada gāzes gada Regulatora apstiprinātajām izmaksām ir augušas par 39%. Šo pieaugumu galvenokārt veido iepriekšējo tarifu pārskata ciklu korekcija, inflācijas un energoresursu cenu pieauguma rezultātā ekspluatācijas izmaksas augušas par 26%, infrastruktūras pamatlīdzekļu nolietojums pieaudzis par 10%, savukārt kapitāla atdeve ir samazinājusies par 15% neskatoties uz to, ka regulējamo aktīvu bāze ir pieaugusi par 32%. Bez tam izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei jaudas izmantošana, kas nodrošina aptuveni 90% no pārvades segmenta ieņēmumiem, ir samazinājusies par 26%.

Atļauto ieņēmumu regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim, kas atgūstami no ieejas punktu no citām pārvades ieejas-izejas sistēmām un no izejas punktu

uz citām pārvades ieejas-izejas sistēmām jaudas rezervēšanas, aprēķināšanā ieņēmumiem par ieejas punktu jaudas rezervēšanu piemērots atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficients 0,02 un ieņēmumiem par izejas punktu jaudas rezervēšanu – atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficients 0,98.

3) Provizorisko īstermiņa jaudas produktu tarifu aprēķins

Pielikumā Īstermiņa jaudas produktu tarifi (skat. 2.–4.pielikumu)

4) Izmaksu sadalījuma novērtējums

TAR NC 5.pants noteic, ka izmaksu sadalījuma novērtējums jāveic, lai pārlicinātos, ka starp tīkla iekšsistēmisko un starpsistēmisko izmantojumu nepastāv šķērssubsidēšana. Izmaksu sadalījuma novērtējumu veic, nosakot izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indeksu. Izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indeksa lielums ir atkarīgs no iekšsistēmiskā jaudas rādītāja un starpsistēmiskā jaudas rādītāja. Ja izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indekss pārsniedz 10%, jāsniedz šāda rezultāta pamatojums.

Iekšsistēmisko jaudas rādītāju aprēķina, pārvades pakalpojumu jaudas ieņēmumus, kas gūstami no tīkla iekšsistēmiskā izmantojuma gan visos ieejas punktos, gan visos izejas punktos, dalot ar attiecīgo jaudas izmaksu faktoru vērtību attiecībā uz tīkla iekšsistēmisko izmantojumu.

Starpsistēmisko jaudas rādītāju aprēķina, pārvades pakalpojumu jaudas ieņēmumus, kas gūstami no tīkla starpsistēmiskā izmantojuma gan visos ieejas punktos, gan visos izejas punktos, dalot ar attiecīgo jaudas izmaksu faktoru vērtību attiecībā uz tīkla starpsistēmisko izmantojumu.

Saskaņā ar TAR NC 3.panta 8. un 9.punktu tīkla iekšsistēmiskais izmantojums ir dabasgāzes transportēšana ieejas-izejas sistēmā lietotājiem, kas pievienoti tai pašai ieejas-izejas sistēmai, un tīkla starpsistēmiskais izmantojums ir dabasgāzes transportēšana ieejas-izejas sistēmā lietotājiem, kas pievienoti citai ieejas-izejas sistēmai.

Dabasgāzi, ko pārrobežu ieejas punktā ievada attiecīgajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā (tīkla starpsistēmiskais izmantojums), var izvadīt nacionālajā izejas punktā, krātuvē (tīkla iekšsistēmiskais izmantojums) vai pārrobežu izejas punktā (tīkla starpsistēmiskais izmantojums). Tāpēc tīkla starpsistēmiskais izmantojums noteiks, pamatojoties uz TAR NC 5.panta 5.punktu – piešķirtās jaudas apjomi, ko attiecina uz pārvades pakalpojumu sniegšanu tīkla starpsistēmiskam izmantojumam visos ieejas punktos, ir vienādi ar jaudas apjomiem, ko attiecina uz pārvades pakalpojumu sniegšanu tīkla starpsistēmiskam izmantojumam visos izejas punktos, un minēto jaudu izmanto, lai aprēķinātu pārvades pakalpojumu ieņēmumus, kas gūstami no tīkla starpsistēmiskā izmantojuma ieejas punktos. Pārējie pārvades pakalpojumu ieņēmumi ir ieņēmumi, kas gūstami no tīkla iekšsistēmiskā izmantojuma ieejas punktos.

Izmaksu sadalījuma novērtējums veikts, pamatojoties uz atsaucenes cenas metodikā izmantoto izmaksu faktoru – prognozēto dabasgāzes pārvades sistēmas rezervēto ieejas un izejas jaudu (skat.7.tab.), provizoriskajiem tarifiem (skat. 8.tab.) un atbilstošiem provizoriskiem ieņēmumiem par rezervēto dabasgāzes pārvades sistēmas jaudu regulatīvajam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim.

Lai noteiktu šķērssubsidēšanas pakāpi starp tīkla iekšsistēmisko un starpsistēmisko izmantojumu, pamatojoties uz ierosināto atsaucenes cenas metodiku, aprēķināts iekšsistēmiskais un starpsistēmiskais jaudas rādītājs, kā arī jaudas izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indekss (skat. 10.tab.).

Izmaksu sadalījuma novērtējums

Rādītājs		Izmaksu faktors - prognozētā dabasgāzes pārvades sistēmas rezervētā jauda	Ieņēmumi
Ieeja	Tīkla iekšsistēmiskais izmantojums	10 860 852	4 248 230
	Tīkla starpsistēmiskais izmantojums	2 792 607	398 701
Izeja	Tīkla iekšsistēmiskais izmantojums	10 860 852	39 208 481
	Tīkla starpsistēmiskais izmantojums	1 497 707	213 828
Iekšsistēmiskais jaudas rādītājs		2,0006	
Starpsistēmiskais jaudas rādītājs		0,14277	
Izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indekss		173,36	

Ievērojot, ka pārvades sistēmas pakalpojuma ieņēmumi, kas nav atgūti no ieejas punktu tarifiem, dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas, kā arī ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūtie ieņēmumi saskaņā ar Metodikas projektu tiek attiecināti uz maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu, šķērssubsidēšanas pakāpe ir ievērojama - izmaksu sadalījuma salīdzinājuma indekss ir 173,36.

Iemesli, kādēļ Metodikas projektā dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas, kā arī ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifu 100% atlaides piemērošanas rezultātā negūtos ieņēmumus paredzēts attiecināt uz maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu, skaidroti Konsultāciju dokumenta II sadaļas 1., 7. un 8.nodaļā.

V Ierosinātās atsaucenes cenas metodikas novērtējums

Atbilstoši TAR NC 7.pantam atsaucenes cenas metodikai jāatbilst Regulas 715/2009 13.pantam un šādām prasībām:

- dot tīkla izmantotājiem iespēju reproducēt atsaucenes cenu aprēķinu un to precīzu prognozi;
- ņemt vērā faktiskās izmaksas, kas rodas pārvades pakalpojumu nodrošināšanā, ievērojot pārvades tīkla sarežģītības pakāpi;
- nodrošināt nediskrimināciju un nepieļaut nepamatotu šķērssubsidēšanu, tostarp tiek ņemti vērā TAR NC 5.pantā paredzētie izmaksu sadalījuma novērtējumi;
- nodrošināt, ka būtisks apjoma risks – jo īpaši saistībā ar transportēšanu ieejas-izejas sistēmā – nav jāuzņemas šīs ieejas-izejas sistēmas galalietotājiem;
- nodrošināt, ka iegūtās atsaucenes cenas neizkropļo pārrobežu tirdzniecību.

Metodikas projekts atbilst pastmarkas atsaucenes cenas metodikai, kura ir pārredzama, ņem vērā vajadzību pēc sistēmas viengabalainības un tās uzlabošanas un atspoguļo faktiskās izmaksas, ciktāl šīs izmaksas atbilst efektīva un strukturāli salīdzināma tīkla operatora izmaksām un ir

pārredzamas, vienlaikus ietverot attiecīgu peļņu no ieguldījumiem un vajadzības gadījumā ņemot vērā tarifu salīdzinošo novērtēšanu, ko izstrādājušas regulatīvās iestādes.

Metodikas projekts, tas ir, pastmarkas atsaucēs cenas metodikas projekts, nodrošina, ka izmaksas tiek pienācīgi atspoguļotas un ir prognozējamas, jo atbilstoši metodikai visi jaudas rezervēšanas pakalpojuma ieņēmumi tika attiecināti uz visiem dabasgāzes ieejas-izejas sistēmas ieejas un izejas punktiem, pamatojoties uz ieņēmumu par ieejas un izejas punktu jaudas rezervēšanu sadalījuma koeficientu, kas atspoguļo ieejas un izejas punktu izmantošanas pakāpi. Tā kā dabasgāzes pārvades sistēmas normālas darbības apstākļos ieejas un izejas punktu izmantošanas pakāpi raksturo trīs iepriekšējo kalendāro gadu dienas vidējā izmantotā jauda, atļauto ieņēmumu attiecināšana ir viegli prognozējama. Ārkārtējos gadījumos trīs iepriekšējo kalendāro gadu dienas vidējās izmantotās jaudas vietā var tikt izmantota dabasgāzes sistēmas operatora pamatota prognoze. Informācija par izmantotajām dabasgāzes pārvades sistēmas jaudām ir publiski pieejama gan dabasgāzes pārvades sistēmas operatora tīmekļvietnē, gan dabasgāzes pārvades sistēmu operatoru Eiropas tīkla pārredzamības platformā.

Metodikas projekts noteic, ka pārvades sistēmas kopējās ieejas un izejas jaudas un attiecīgi arī tarifu noteikšanā netiek ņemta vērā ieejas punktu jauda no citām pārvades sistēmām, kuras ietilpst vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, un izejas punktu jauda uz citām pārvades sistēmām, kuras ietilpst vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā, tādējādi novēršot nepamatotas šķērssubsidēšanas iespējas.

Metodikas projekts dod sistēmas lietotājiem iespēju reproducēt atsaucēs cenu aprēķinu un to precīzu prognozi, izmantojot tajā noteiktās gada standarta jaudas produktu tarifu (skat. 1.pielikuma 5. un 6.nodaļu), īstermiņa standarta jaudas produktu tarifu (skat. 1.pielikuma 8.nodaļu), atslēdzamās jaudas produktu tarifu (skat. 1.pielikuma 9.nodaļu) un atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas produktu tarifu (skat. 1.pielikuma 10.nodaļu) aprēķināšanas formulas.

Sistēmas lietotāji atsaucēs cenu aprēķinu reproducēšanai var izmantot vienkāršotu tarifu modeli, kas publicēts Regulatora tīmekļvietnē kā viens no šā Konsultāciju dokumenta pielikumiem.

Vienādas atsaucēs cenas (tarifa) 142,77 EUR/MWh/dienā/gadā piemērošana FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktos un attiecīgas nacionālās izejas cenas nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret dabasgāzes pārvades sistēmas lietotājiem valstī. Šādi aprēķināta un piemērota ieejas punktu atsaucēs cena nodrošina tarifu pārredzamību un paredzamību ne tikai Latvijā, bet arī pārējās FinEstLat valstīs, kā arī cenu konvergenci reģionā.

VI Ierosinātās atsaucēs cenas metodikas un pēc jaudas svērtā attāluma atsaucēs cenas metodikas salīdzinājums

TAR NC 3.apsvērums noteic, ja ierosinātā atsaucēs cenas metodika nav jaudas svērtā attāluma atsaucēs cenas metodika (turpmāk – CWD metodika), tad šo minēto metodiku vajadzētu izmantot par pamatu salīdzināšanai ar ierosināto atsaucēs cenas metodiku.

Pastmarkas metode nozīmē, ka neatkarīgi no attāluma, kādā jāpārvada dabasgāze, dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas punktos vai izejas punktos tiem piemērots vienāds tarifs. Līdz ar to prognozētā rezervētā jauda ir vienīgais izmantojamais izmaksu faktors.

Saskaņā ar CWD metodiku cauruļvada garums (attālums), kas svērts pēc cauruļvada tehniskās jaudas, darbojas kā izmaksu faktors. CWD metodikas piemērošanas rezultātā katram dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas un izejas punktam tiek iegūti dažādi tarifi.

Izmantojot pastmarkas un CWD metodi, noteikto dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu tarifu salīdzinājums veikts 11.tabulā.

Dabasgāzes pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu tarifu, kas noteikti, izmantojot pastmarkas un CWD metodi, salīdzinājums

Ieejas/izejas punkts	Provizoriskie tarifi		
	Pastmarkas metodika	CWD metodika	Salīdzinājums (pastmarka-CWD)
Ieejas punkts Korneti	-	-	-
Ieejas punkts Karksi	-	-	-
Ieejas punkts Kiemenai	0,14277	0,1131706	0,0295994
Ieejas punkts no dabasgāzes krātuves	-	-	-
Izejas punkts Korneti	-	-	-
Izejas punkts Kiemenai	0,14277	1,4481347	-1,3053647
Izejas punkts Karksi	-	-	-
Izejas punkts Latvijas lietotāju apgādei	0,0036101	0,469171	-0,4655609
Izejas punkts uz dabasgāzes krātuvi	-	-	-

Baringa pētījumā tika veikts pastmarkas un CWD metodikas salīdzinājums, vērtējot visu FinEstLat vienoto dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmu kopumā. Atbilstoši Baringa pētījuma rezultātiem CWD metodikas piemērošanas rezultātā tiek iegūti būtiski atšķirīgi FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifi, no kuriem zemākais ir 0,246 EUR/MWh un augstākais – 0,481 EUR/MWh. Arī izejas punktu tarifi ir dažādi – no 0,809 EUR/MWh līdz 1,238 EUR/MWh.

VII Pārvades sistēmas operatora atļautie ieņēmumi

Atļautie ieņēmumi ir ieņēmumi, kuri sedz ar dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojumu saistītās ekonomiski pamatotās izmaksas un kurus pārvades sistēmas operators ir tiesīgs saņemt konkrētā regulatīvā periodā.

Metodikas projekts noteic, ka regulatīvā perioda ilgums ir no diviem līdz pieciem gāzes gadiem. Tarifu perioda ilgums ir viens gāzes gads. Iesniedzot tarifu projektu, sistēmas operators iesniedz pamatojumu tarifu aprēķinā izmantotajam regulatīvajam periodam un nepieciešamības gadījumā tarifu periodam. Regulators ar lēmumu nosaka regulatīvo periodu un var lemt par tarifu perioda pagarināšanu.

Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, uz katru no tarifu periodiem tiek attiecināta vienāda atļauto ieņēmumu daļa. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi un kāds no tarifu periodiem ir garāks par gāzes gadu, tad uz katru tarifu periodu attiecināmais atļauto ieņēmumu apmērs (plānotie ieņēmumi) tiek noteikts proporcionāli tarifu perioda ilgumam. Plānotie ieņēmumi nemainās, izņemot, ja mainās uz tarifu periodu attiecināmie ieņēmumi.

Atļautos ieņēmumus nosaka, no kopējām jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksām atņemot jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti un ITC.

1) Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas

Dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram tarifu aprēķinā jāietver un precīzi un nepārprotami jānorāda tikai tās izmaksas, kas saistītas ar jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanu.

Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas veido pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas kapitāla izmaksas, ekspluatācijas izmaksas, nodokļi un ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu, un izmaksas nosaka, izmantojot šādas formulas:

$$I_{PSO} = I_{PSO\ st} + I_{PSO\ nac},$$

kur:

$I_{PSO\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas izmaksas [EUR];

$I_{PSO\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas izmaksas [EUR];

$$I_{PSO\ st} = I_{kap\ st} + I_{ekspl\ st} + I_{nod\ st} - I_{e\ kor\ st},$$

kur

$I_{kap\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas kapitāla izmaksas [EUR];

$I_{ekspl\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas ekspluatācijas izmaksas [EUR];

$I_{nod\ st}$ – nodokļi, kas attiecināmi uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR];

$I_{e\ kor\ st}$ – ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR];

$$I_{PSO\ nac} = I_{kap\ nac} + I_{ekspl\ nac} + I_{nod\ nac} - I_{e\ kor\ nac},$$

kur:

$I_{kap\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas kapitāla izmaksas [EUR];

$I_{ekspl\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas ekspluatācijas izmaksas [EUR];

$I_{nod\ nac}$ – nodokļi, kas attiecināmi uz nacionālo pārvades sistēmu [EUR];

$I_{e\ kor\ nac}$ – ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz nacionālo pārvades sistēmu [EUR].

2) Kapitālas izmaksas

Metodikas projekts noteic, ka kapitāla izmaksu un to sastāvdaļu uzskaiti un aprēķināšanu veic saskaņā ar Regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku¹².

3) Kapitāla atdeves likme

Saskaņā ar Regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku¹³ Regulators reizi gadā līdz 1.septembrim sagatavo kapitāla atdeves likmes aprēķinu un ar lēmumu nosaka kapitāla atdeves likmi. Regulatora noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, izstrādājot tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots nākamajā kalendārajā gadā pēc Regulatora lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu pieņemšanas dienas.

Atbilstoši Regulatora 2022.gada 22.septembra lēmumā Nr.177 "Par kapitāla atdeves likmi dabasgāzes pārvades sistēmas, dabasgāzes sadales sistēmas un dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu tarifu projekta aprēķināšanai" noteiktajam, dabasgāzes pārvades sistēmas operatoram, aprēķinot jaudas rezervēšanas pakalpojuma tarifus, jāizmanto kapitāla atdeves likme 2,72% apmērā¹⁴. Minētā kapitāla atdeves likme izmantota, nosakot 8.tabulā minētos provizoriskos tarifus regulatīvajā periodā no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim.

¹² <https://likumi.lv/ta/id/335113-kapitala-izmaku-uzskaites-un-aprekinasanas-metodika>

¹³ <https://likumi.lv/ta/id/335113-kapitala-izmaku-uzskaites-un-aprekinasanas-metodika>

¹⁴ <https://www.vestnesis.lv/op/2022/190.14>

4) Indikatīvie atļautie ieņēmumi

Pamatojoties uz šajā sadaļā ietverto atļauto ieņēmumu noteikšanas kārtību, ir noteikts, ka indikatīvie dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautie ieņēmumi gadā regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobrim līdz 2025.gada 30.septembrim, ir 38 821 tūkst. *euro*. (skat. 12.tab.).

12.tabula

Indikatīvās kopējās dabasgāzes pārvades sistēmas izmaksas un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atļautie ieņēmumi gadā regulatīvajam periodam no 2023.gada 1.oktobra līdz 2025.gada 30.septembrim

Izmaksu posteņi	Apzīmējums	Izmaksas gadā, tūkst. EUR
Kapitāla izmaksas $I_{kap} = P_{KA} + I_{nol}$	I_{kap}	16 522
Nodokļi $I_{nod} = I_{ip.nod}$	I_{nod}	447
Ekspluatācijas izmaksas (bez dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksām) $I_{ekspl} = I_{tehn proc} + I_{pers} + I_{rem} + I_{saimn}$	I_{ekspl}	16 048
Izmaksu korekcija, t.sk.	I_{sist}	9 040
Energoapgādes drošuma rezervju uzglabāšanas izmaksas		2 012
Kopējās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas	I_{PSO}	44 069
Pārvades sistēmas operatoru savstarpējās kompensācija	ITC	4 248
Atļautie ieņēmumi	IePSO	39 821

ITC apjoms noteikts, pamatojoties uz FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ITC kārtības pamatprincipu – ieņēmumi, kurus atgūst no visu FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifiem, tiek apvienoti un sadalīti starp pārvades sistēmas operatoriem proporcionāli iekšzemes gada patēriņam. Plānotais Latvijas dabasgāzes patēriņš ir 10 860 851 885 kWh. Reizinot plānoto dabasgāzes patēriņu ar vienoto FinEstLat vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas ieejas punktu tarifu 0,14277 EUR/kWh/d/g, tiek noteikts gada ITC apjoms 4 248 tūkst. *euro*.

5) Vienkāršots tarifu modelis

Vienkāršots tarifu modelis publicēts Regulatora tīmekļvietnē www.sprk.gov.lv.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

Pielikumi

Dabaszgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika

Izdota saskaņā ar Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹ daļu un likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 9.panta pirmās daļas 2.punktu un 25.panta pirmo daļu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Dabaszgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika (turpmāk – metodika) nosaka kārtību, kādā aprēķina un nosaka dabaszgāzes pārvades sistēmas (turpmāk – pārvades sistēma) pakalpojuma tarifus.
2. Metodikā lietoti šādi termini:
 - 2.1. **atļautie ieņēmumi** – ieņēmumi, kuri sedz ar pārvades sistēmas pakalpojumu saistītās ekonomiski pamatotās izmaksas un kurus pārvades sistēmas operators ir tiesīgs saņemt konkrētā regulatīvā periodā;
 - 2.2. **dabaszgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām** – pārvades sistēmas darbības nodrošināšanai izlietotā dabaszgāze;
 - 2.3. **dabaszgāzes zudumi** – pārvades sistēmā ievadītās un no pārvades sistēmas izvadītās dabaszgāzes daudzuma starpība attiecīgā laika periodā, neskaitot dabaszgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām;
 - 2.4. **izmaksas** – pārvades sistēmas operatora (turpmāk – sistēmas operators) tehnoloģiski un ekonomiski pamatotas izmaksas, kas nepieciešamas pārvades sistēmas pakalpojuma efektīvai sniegšanai;
 - 2.5. **jaudas rezervēšanas pakalpojums** – pārvades sistēmas pakalpojums, ar kuru tiek nodrošināta ieejas vai izejas punktu jaudas produkta rezervēšana;
 - 2.6. **nacionālā pārvades sistēma** – pārvades sistēmas daļa (atzari no pārrobežu pārvades sistēmas, ko neizmanto dabaszgāzes pārrobežu pārvadei) apdzīvotu vietu apgādei ar dabaszgāzi kopā ar atzariem un sistēmas operatora gāzes regulēšanas stacijām;
 - 2.7. **pārrobežu pārvades sistēma** – pārvades sistēmas daļa no ieejas punkta no citas valsts pārvades sistēmas līdz izejas punktam uz citas valsts pārvades sistēmu vai līdz ieejas punktam dabaszgāzes krātuvē;
 - 2.8. **plānotie ieņēmumi** – uz tarifu periodu attiecināta atļauto ieņēmumu daļa;
 - 2.9. **prognozētā dienas vidējā jauda** – ieejas punkta vai izejas punkta trīs iepriekšējo kalendāro gadu dienas vidējā izmantotā jauda [kWh/d];
 - 2.10. **regulatīvais periods** – laika periods, kuram nosaka atļautos ieņēmumus;
 - 2.11. **regulatīvais rēķins** – rēķins, kurā ietver nepietiekami vai pārmērīgi atgūtos jaudas rezervēšanas pakalpojuma ieņēmumus un šajā metodikā noteiktās plānoto un faktisko izmaksu atšķirības;
 - 2.12. **tarifs** – maksa, kas pārvades sistēmas lietotājam jāmaksā par tam sniegto jaudas rezervēšanas pakalpojumu un kas noteikta atbilstoši plānotajiem ieņēmumiem;

- 2.13. **tarifu periods** – laika periods, kurā ir piemērojami tarifi.
- 2.14. **virtuālais pretplūsmas jaudas produkts** – pārvades sistēmas jauda faktiskai plūsmai pretējam virzienam konkrētā laikposmā – gāzes gadā, gāzes ceturksnī, gāzes mēnesī vai gāzes dienā – ieejas vai izejas punktā, kurā nav iespējams fiziski nodrošināt dabasgāzi pretējā virzienā, un dabasgāzes krātuves faktiskā tehnoloģiskā režīma plūsmai pretējam virzienam, kuru var rezervēt sistēmas lietotājs;
3. Šajā metodikā ietvertie termini lietoti Eiropas Komisijas 2017.gada 16.marta Regulas 2017/460, ar ko izveido tīkla kodeksu par harmonizētām gāzes pārvades tarifu struktūrām, izpratnē.
4. Regulatīvā perioda ilgums ir no diviem līdz pieciem gāzes gadiem. Tarifu perioda ilgums ir viens gāzes gads. Iesniedzot tarifu projektu, sistēmas operators iesniedz pamatojumu tarifu aprēķinā izmantotajam regulatīvajam periodam un nepieciešamības gadījumā tarifu periodam. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – regulators) ar lēmumu nosaka regulatīvo periodu un var lemt par tarifu perioda pagarināšanu.
5. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, uz katru no tarifu periodiem tiek attiecināta vienāda atļauto ieņēmumu daļa. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi un kāds no tarifu periodiem ir garāks par gāzes gadu, tad uz katru tarifu periodu attiecināmais atļauto ieņēmumu apmērs (plānotie ieņēmumi) tiek noteikts proporcionāli tarifu perioda ilgumam. Plānotie ieņēmumi nemainās, izņemot, ja mainās uz tarifu periodu attiecināmie ieņēmumi šīs metodikas 3.2.nodaļā minētajos gadījumos.
6. Sistēmas operators precīzi un pārskatāmi atspoguļo jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas tūkstošos *euro* [tūkst. EUR] ar precizitāti līdz vienai zīmei aiz komata un ieejas vai izejas punktu jaudu kilovatstundās dienā [kWh/d], kas noapaļota līdz veselam skaitlim.

2. Pārvades sistēmas kopējā ieejas un izejas jauda

7. Pārvades sistēmas kopējās ieejas jaudas noteikšanā netiek ņemta vērā ieejas punktu jauda no citām pārvades sistēmām, kuras ietilpst vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā. Pārvades sistēmas kopējo ieejas jaudu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$P_{ie} = \sum_{i=1}^{n_{ie}} P_{ie\ c}(i) + \sum_{i=1}^{n_{ie\ b}} P_{ie\ b}(i) + \sum_{i=1}^{n_{ie\ lng}} P_{ie\ lng}(i) + \sum_{i=1}^{n_{ie\ kr}} P_{ie\ kr}(i) ,$$

kur:

P_{ie} – pārvades sistēmas kopējā ieejas jauda [kWh/d];

n_{ie} – ieejas punktu no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas skaits;

$P_{ie\ c}(i)$ – pārvades sistēmas ieejas punkta no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d];

$n_{ie\ b}$ – ieejas punktu no biometāna ražošanas iekārtas skaits;

$P_{ie\ b}(i)$ – pārvades sistēmas ieejas punkta no biometāna ražošanas iekārtas i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d];

$n_{ie\ lng}$ – ieejas punktu no sašķidrinātās dabasgāzes iekārtas skaits;

$P_{ie\ lng}(i)$ – ieejas punkta no sašķidrinātās dabasgāzes iekārtas i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d];

$n_{ie\ kr}$ – ieejas punktu no dabasgāzes krātuves skaits;

$P_{ie\ kr}(i)$ – ieejas punkta no dabasgāzes krātuves i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d].

8. Pārvades sistēmas kopējās izejas jaudas noteikšanā netiek ņemta vērā izejas punktu jauda uz citām pārvades sistēmām, kuras ietilpst vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā. Pārvades sistēmas kopējo izejas jaudu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$P_{iz} = \sum_{i=1}^{n_{iz}} P_{iz\ c}(i) + \sum_{i=1}^{n_{iz\ kr}} P_{iz\ kr}(i) + P_{iz\ v} ,$$

kur:

P_{iz} – pārvades sistēmas kopējā izejas jauda [kWh/d];

n_{iz} – izejas punktu uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu skaits;

$P_{iz\ c}(i)$ – pārvades sistēmas izejas punkta uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d];

$n_{iz\ kr}$ – izejas punktu no dabasgāzes krātuves skaits;

$P_{iz\ kr}(i)$ – izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi i prognozētā dienas vidējā jauda [kWh/d];

$P_{iz\ v}$ – izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei prognozētā maksimālā dienas jauda [kWh/d].

9. Sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz pamatojumu, ja prognozētā dienas vidējā ieejas vai izejas jauda tiek koriģēta.

3. Atļauto ieņēmumu noteikšana

10. Atļautos ieņēmumus nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$AIE_{PSO} = I_{PSO} - I_{PSO\ ef} - ITC,$$

kur:

AIE_{PSO} – regulatīvā perioda atļautie ieņēmumi [EUR];

I_{PSO} – tarifu aprēķinā iekļaujamās kopējās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas [EUR];

$I_{PSO\ ef}$ – jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu apmērs, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti [EUR];

ITC – ieņēmumu un izdevumu saldo par vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatoru savstarpējām kompensācijām, kas saskaņā ar vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas pārvades sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas kārtību attiecinātas uz sistēmas operatoru (turpmāk – sistēmas operatoru savstarpējā kompensācija) [EUR].

11. Sistēmas operators aprēķina un iesniedz regulatoram izmaksu efektivitātes koeficientu. Izmaksu efektivitātes koeficientu piemēro jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksām, lai noteiktu šo izmaksu apmēru, kāds sistēmas operatoram jāsamazina līdz nākamajam regulatīvā perioda sākumam un kāds tiks piemērots tarifu noteikšanā nākamajā regulatīvajā periodā. Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu apmēru, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti, nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{PSO\ ef} = (I_{PSO} - I_{e\ kor} - ITC - I_{sist} - I_{nod(st,nac)}) \times K_{ef} ,$$

kur:

$I_{e\ kor}$ – ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu;

I_{sist} – dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas [EUR];
 $I_{nod(st, nac)}$ – nodokļi, kas attiecināmi uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu [EUR];
 K_{ef} – izmaksu efektivitātes koeficients.

12. Ja regulatīvais periods ir garāks par gadu, uz katru tarifu periodu regulatīvā perioda ietvaros tiek attiecināts vienāds jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu apmērs, kāds sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti. Pēc sistēmas operatora pamatota lūguma regulators var atļaut piemērot atšķirīgu jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu apmēru, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas un saimnieciskās darbības efektivitāti, attiecināšanai uz katru tarifu periodu regulatīvā perioda ietvaros.
13. Šīs metodikas 10. un 11.punktā noteiktajās formulās sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju ņem vērā, ja ir izveidota vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma.
14. Sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas lielumu nosaka saskaņā ar vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas dabasgāzes pārvades sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas kārtību.
15. Sistēmas operators tarifu aprēķinā ietver un precīzi un nepārprotami norāda tikai izmaksas, kas saistītas ar jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanu.
16. Sistēmas operators lieto izmaksu attiecināšanas metodi, kuras pamatprincipus un ieviešanu saskaņo ar regulatoru.
17. Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas veido pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas kapitāla izmaksas, ekspluatācijas izmaksas, nodokļi un ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu, un izmaksas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{PSO} = I_{PSO\ st} + I_{PSO\ nac},$$

kur:

$I_{PSO\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas izmaksas [EUR];

$I_{PSO\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas izmaksas [EUR];

$$I_{PSO\ st} = I_{kap\ st} + I_{ekspl\ st} + I_{nod\ st} - I_{e\ kor\ st},$$

kur

$I_{kap\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas kapitāla izmaksas [EUR];

$I_{ekspl\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas ekspluatācijas izmaksas [EUR];

$I_{nod\ st}$ – nodokļi, kas attiecināmi uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR];

$I_{e\ kor\ st}$ – ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR];

$$I_{PSO\ nac} = I_{kap\ nac} + I_{ekspl\ nac} + I_{nod\ nac} - I_{e\ kor\ nac},$$

kur:

$I_{kap\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas kapitāla izmaksas [EUR];

$I_{ekspl\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas ekspluatācijas izmaksas [EUR];

$I_{nod\ nac}$ – nodokļi, kas attiecināmi uz nacionālo pārvades sistēmu [EUR];

$I_{e\ kor\ nac}$ – ieņēmumu korekcija, kas attiecināma uz nacionālo pārvades sistēmu [EUR].

18. Sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz pamatojumu, ja tarifu aprēķinā iekļaujāmās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas netiek attiecinātas atbilstoši šīs metodikas 17.punktā noteiktajam.

19. Nekustamā īpašuma nodokli aprēķina saskaņā ar normatīvajiem aktiem tikai no regulējamo aktīvu bāzes sastāvā iekļautiem aktīviem un aktīviem, kas ierīkoti par trešo pušu līdzekļiem.
20. Kapitāla izmaksu un to sastāvdaļu uzskaiti un aprēķināšanu veic saskaņā ar regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku.

3.1. Eksploatācijas izmaksas

21. Pārrobežu pārvades sistēmas eksploatācijas izmaksas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{ekspl\ st} = I_{tehn\ proc\ st} + I_{pers\ st} + I_{rem\ st} + I_{saim\ st},$$

kur:

$I_{tehn\ proc\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas dabasgāzes zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas [EUR];

$I_{pers\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas personāla un sociālās izmaksas [EUR];

$I_{rem\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas kārtējo īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto eksploatācijas remontu izmaksas [EUR];

$I_{saim\ st}$ – pārrobežu pārvades sistēmas pārējās saimnieciskās darbības izmaksas [EUR].

22. Nacionālās pārvades sistēmas eksploatācijas izmaksas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{ekspl\ nac} = I_{tehn\ proc\ nac} + I_{pers\ nac} + I_{rem\ nac} + I_{saim\ nac} + I_{sist},$$

kur:

$I_{tehn\ proc\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas dabasgāzes zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas [EUR];

$I_{pers\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas personāla un sociālās izmaksas [EUR];

$I_{rem\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas kārtējo īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto eksploatācijas remontu izmaksas [EUR];

$I_{saim\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas pārējās saimnieciskās darbības izmaksas [EUR].

23. Pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas dabasgāzes pārvades zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas ir saistītas ar attiecīgā laika periodā pārvades sistēmā ievadītās un no pārvades sistēmas izvadītās dabasgāzes daudzuma starpību, ko veido dabasgāzes zudumi un dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām. Dabasgāzes zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$I_{tehn\ proc\ (st,nac)} = I_{zud\ (st,nac)} + I_{teh\ (st,nac)} = (E_{zud\ (st,nac)} + E_{teh\ (st,nac)}) \times C_{zud},$$

kur:

$I_{tehn\ proc\ (st,nac)}$ – pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas dabasgāzes zudumu un tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas izmaksas [EUR];

$I_{zud\ (st,nac)}$ – maksa par dabasgāzes zudumiem pārrobežu un nacionālajā pārvades sistēmā [EUR];

$I_{teh\ (st,nac)}$ – maksa par dabasgāzes patēriņu tehnoloģiskām vajadzībām pārrobežu un nacionālajā pārvades sistēmā [EUR];

$E_{zud\ (st,nac)}$ – prognozētie dabasgāzes zudumi pārrobežu un nacionālajā pārvades sistēmā [kWh];

$E_{teh\ (st,nac)}$ – prognozētais dabasgāzes patēriņš tehnoloģiskām vajadzībām pārrobežu un nacionālajā pārvades sistēmā [kWh];

C_{zud} – prognozētā vidējā dabasgāzes zudumu cena [EUR/kWh].

24. Pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas personāla un sociālās izmaksas aprēķina saskaņā ar Darba likumu un sociālās apdrošināšanas jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.
25. Pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un veikto kārtējo ekspluatācijas remontu izmaksas un darbu, kuri nepieciešami sistēmas operatora grāmatvedības bilancē esošo un nomāto pārvades aktīvu un administrēšanas aktīvu pamatlīdzekļu (ēku, būvju, iekārtu u.c.) uzturēšanai darba kārtībā un saglabāšanai un kurus veic citi komersanti, izmaksas noraksta un ieģrāmato pārskata periodā, kurā tās radušās. Šajā pozīcijā iekļauj krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas atbilstoši plānotajam krājumu aprites ciklam, piemērojot komersanta faktisko aizņēmumu likmi. Krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas tiek novērtētas, ņemot vērā nepārtraukta un drošības prasībām atbilstoša jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanai nepieciešamo krājumu apjomu. Ja faktiskā aizņēmuma likme, ko piemēro krājumu finansēšanas izmaksu novērtēšanai, pārsniedz pēdējo sešu mēnešu vidējo Latvijas Bankas publicēto nefinanšu sabiedrībām izsniegto īstermiņa kredītu (*euro*) mainīgo procentu likmi (jaunajiem darījumiem) atbilstoši krājumu apjomiem, krājumu uzturēšanas finansēšanas izmaksas tiek novērtētas, piemērojot pēdējo sešu mēnešu vidējo Latvijas Bankas publicēto nefinanšu sabiedrībām izsniegto īstermiņa kredītu (*euro*) mainīgo procentu likmi (jaunajiem darījumiem) atbilstoši krājumu apjomiem. Šajā pozīcijā neuzskaita ar kapitalizētu remontu un jaunu pamatlīdzekļu izveidi saistītās izmaksas un to veikšanai uzturēto krājumu finansēšanas izmaksas.
26. Pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas pārējās saimnieciskās darbības izmaksas ir ar sistēmas operatora darbību saistītas izmaksas, kas nav iekļautas citās izmaksu pozīcijās.
27. Dabaszāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas, kas saistītas ar Ministru kabineta noteikumos noteikto sistēmas operatora pienākumu nodrošināt enerģētiskās krīzes laikā nepieciešamo dabaszāzes izņemšanas jaudu no Inčukalna pazemes gāzes krātuves, tarifu projektā iekļauj atbilstoši faktiskajai, pamatotai vērtībai, paredzot to atgūšanu divos gāzes gados no dabaszāzes apgādes nodrošināšanas saistību izpildes izmaksu rašanās brīža.
28. Energoapgādes drošuma rezervju uzglabāšanas ekonomiski pamatotās izmaksas, kas saistītas ar Enerģētikas likumā noteikto Ministru kabineta pienākumu nodrošināt energoapgādes drošuma rezervju iegādi un to iesūkņēšanu Inčukalna pazemes gāzes krātuvē, tarifu projektā iekļauj atbilstoši faktiskajai vērtībai.

3.2. Ieņēmumu un pārvadītā dabaszāzes daudzuma korekcija

29. Sistēmas operators izveido regulatīvo rēķinu, kurā atbilstoši šīs metodikas 30., 31., 36., 37. un 38.punktam uzskaita starpību starp atļautajiem (plānotajiem) un faktiskajiem ieņēmumiem un starpību starp plānotajām un faktiskajām izmaksām, nodalot ieņēmumus, kas attiecināmi uz pārrobežu un nacionālo pārvades sistēmu. Regulatīvā rēķina atlikumu attiecina uz nākamajiem tarifu un regulatīvajiem periodiem atbilstoši šīs metodikas 33. un 39.punktam. Uzsākot jaunu regulatīvo periodu, regulatīvā rēķina atlikums tiek noteikts vienāds ar nulli *euro*.
30. Sistēmas operators sešus mēnešus pirms tarifu perioda beigām regulatīvajā rēķinā uzskaita:
 - 30.1. starpību starp faktiskajiem (prognozētajiem) un plānotajiem ieņēmumiem tarifu periodā, ko nosaka, summējot faktisko starpību par noslēgtajiem mēnešiem attiecīgajā tarifu periodā un prognozēto starpību aprēķina veikšanas brīdī, par pārējiem attiecīgā tarifu perioda mēnešiem;

- 30.2. starpību starp faktiskajām (prognozētajām) un plānotajām tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksām, ko nosaka, ņemot vērā faktisko dabasgāzes cenu noslēgtajos tarifu perioda mēnešos un aprēķina brīdī prognozēto dabasgāzes cenu pārējiem tarifu perioda mēnešiem. Nosakot tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu starpību, aprēķinos izmanto dabasgāzes zudumu daudzumu, kas nepārsniedz apstiprināto uz attiecīgo tarifu periodu attiecināmo dabasgāzes zudumu daudzumu;
- 30.3. starpību starp plānoto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un prognozēto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā, ko nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$IIP_{t\ pr} = ((I_{pers,t} + I_{rem,t} + I_{saimn,t}) - I_{ne,t}) \times (PCI_{pl} - PCI_{pr}),$$

kur:

$IIP_{t\ pr}$ – prognozētā starpība starp plānoto inflācijas radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un prognozētās inflācijas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā [EUR];

$I_{pers,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautās personāla un sociālās izmaksas, kas aprēķinātas, izmantojot inflācijas prognozi, un attiecināmas uz konkrēto tarifu periodu [EUR];

$I_{rem,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas īpašuma uzturēšanai nepieciešamo un citu komersantu veikto kārtējo ekspluatācijas remontu izmaksas, kas attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

$I_{saimn,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautās pārējās saimnieciskās darbības izmaksas, kas attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

$I_{ne,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas ekspluatācijas izmaksas, kuras attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu un uz kurām inflācijas radītas izmaksu izmaiņas regulatīvajā periodā nav plānotas [EUR];

PCI_{pl} – tarifu aprēķinā izmantotā plānotā kumulatīvā patēriņa cenu inflācija attiecīgajam tarifu periodam [%];

PCI_{pr} – prognozētā kumulatīvā patēriņa cenu inflācija attiecīgajam tarifu periodam [%];

- 30.4. starpību starp plānoto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā un prognozēto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā, ko nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$PIP_{t\ pr} = I_{pers\ BAI,t} \times (BAI_{pl} - BAI_{pr}),$$

kur:

$PIP_{t\ pr}$ – prognozētā starpība starp plānoto nominālās bruto algas izmaiņu radīto izmaksu pieaugumu regulatīvajā periodā un faktiskās nominālās bruto algas izmaiņas radīto izmaksu pieaugumu tarifu periodā [EUR];

$I_{pers\ BAI,t}$ – tarifu aprēķinā iekļautas personāla izmaksas, kas aprēķinātas, izmantojot nominālās bruto algas izmaiņas prognozi, un attiecināmas uz attiecīgo tarifu periodu [EUR];

BAI_{pl} – tarifu aprēķinā izmantotais plānotais kumulatīvais nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs attiecīgajam tarifu periodam [%];

BAI_{pr} – prognozētais kumulatīvais nominālās bruto algas izmaiņu rādītājs attiecīgajam tarifu periodam [%];

- 30.5. starpību starp faktisko (prognozēto) un plānoto sistēmas operatoru savstarpējās kompensācijas apjomu tarifu periodā, ko nosaka, summējot faktisko starpību par noslēgtajiem mēnešiem attiecīgajā tarifu periodā un prognozēto starpību aprēķina veikšanas brīdī, par pārējiem attiecīgā tarifu perioda mēnešiem;
- 30.6. starpību starp faktiskajām (prognozētajām) un plānotajām dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksām un energoapgādes drošuma rezervju uzglabāšanas ekonomiski pamatotajām izmaksām, ko nosaka, summējot faktisko starpību par noslēgtajiem mēnešiem attiecīgajā tarifu periodā un prognozēto starpību aprēķina veikšanas brīdī, par pārējiem attiecīgā tarifu perioda mēnešiem;
- 30.7. pamatotas faktiskās neparedzētās izmaksas ārējo normatīvo aktu izmaiņu vai ārkārtas situāciju novēršanas dēļ, kas radušās attiecīgā regulatīvā perioda iepriekšējā vai esošajā tarifu periodā un nav atgūstamas citādi;
- 30.8. starpības starp šīs metodikas 30.1., 30.2., 30.3., 30.4., 30.5. un 30.6. apakšpunktā minētajām faktiskajām un prognozētajām izmaksām un ieņēmumiem par iepriekšējā tarifu perioda mēnešiem, tajā skaitā par iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējo tarifu perioda mēnešiem, par kuriem, veicot regulatīvā rēķina aprēķinu iepriekšējā tarifu periodā, tajā skaitā iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējā tarifu periodā, tika izmantotas izmaksu prognozes.
31. Šīs metodikas 30.punktā minētās starpības tiek noteiktas uz šādu periodu:
 - 31.1. šīs metodikas 30.1., 30.2., 30.3., 30.4. un 30.5.apakšpunktā minētās starpības tiek noteiktas uz tarifu perioda pēdējo dienu;
 - 31.2. šīs metodikas 30.6.apakšpunktā minētās izmaksas tiek noteiktas uz aprēķinu iesniegšanas brīdi;
 - 31.3. šīs metodikas 30.7.apakšpunktā minētās izmaksas tiek noteiktas uz iepriekšējā tarifu perioda, tajā skaitā iepriekšējā regulatīvā perioda, pēdējā tarifu perioda pēdējo dienu.
32. Sistēmas operators ne vēlāk kā četrus mēnešus un divas nedēļas pirms tarifu perioda beigām iesniedz regulatoram informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu, kas noteikts atbilstoši šīs metodikas 30. un 31.punktam, un tā pamatojumu.
33. Ja regulatīvajā periodā ir vairāki tarifu periodi, uz nākamo tarifu periodu attiecināmo ieņēmumu korekcijas daļu nosaka šādi:
 - 33.1. ja regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, sistēmas operatoram ir tiesības attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo tarifu periodu un palielināt nākamā tarifu perioda plānotos ieņēmumus, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 33.1.1. regulatīvā rēķina atlikums pārsniedz vienu procentu no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām;
 - 33.1.2. uz tarifu periodu attiecināmā ieņēmumu korekcijas daļa nepārsniedz sešus procentus no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām. Sešu procentu ierobežojums neattiecas uz izmaksu starpību, kas veidojas tehnoloģiskā procesa nodrošināšanas un dabasgāzes zudumu izmaksu noviržu rezultātā, ja vidējā faktiskā dabasgāzes cena attiecīgajā tarifu periodā bijusi par sešiem vai vairāk *euro* par MWh lielāka nekā plānotā dabasgāzes cena;

- 33.2. ja regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, sistēmas operatoram ir pienākums attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo tarifu periodu un samazināt nākamā tarifu perioda plānotos ieņēmumus, ja regulatīvā rēķina atlikums pārsniedz vienu procentu no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām;
- 33.3. regulatīvā rēķina atlikumu, kas netiek attiecināts uz nākamo tarifu periodu atbilstoši šīs metodikas 33.1. vai 33.2.apakšpunktam, sistēmas operators ņem vērā, nosakot uz tarifu periodu attiecināmo ieņēmumu korekcijas daļu uz aiznākamo tarifu periodu vai nākamo regulatīvo periodu.
34. Šīs metodikas 30.punktā noteiktā regulatīvā rēķina atlikums ir vienāds ar ieņēmumu korekcijas daļu, un tas palielina vai samazina šīs metodikas 17.punktā noteiktās jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas nākamajam tarifu periodam.
35. Nosakot šīs metodikas 30.–33.punktā noteikto ieņēmumu korekciju, ņem vērā starpību starp plānoto un faktisko sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju.
36. Sistēmas operators kopā ar jaunu tarifu projektu iesniedz regulatoram informāciju par regulatīvā rēķina atlikumu un tā pamatojumu. Nosakot aktuālo regulatīvā rēķina atlikumu, sistēmas operators uzskaita:
- 36.1. līdz jauna tarifu projekta iesniegšanai uz plānotajiem ieņēmumiem neattiecināto regulatīvā rēķina atlikumu, kas uzskaitīts saskaņā ar šīs metodikas 30. un 31.punktu;
- 36.2. izmaksu ietaupījumu pa izmaksu grupām, kas noteikts kā starpība starp faktiskajām izmaksām un atbilstošajā regulatīvajā periodā plānotajām izmaksām, tām izmaksu grupām, kuru faktiskās izmaksas regulatīvā perioda laikā bijušas mazākas par plānotajām un kuras nav ieskaitītas regulatīvajā rēķinā saskaņā ar šīs metodikas 30. un 31.punktu;
- 36.3. kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas noteiktajos gadījumos kapitāla izmaksu pieaugumu pa izmaksu grupām, kas noteikts kā starpība starp faktiskajām izmaksām un atbilstošajā regulatīvajā periodā plānotajām izmaksām, kuru faktiskās izmaksas regulatīvā perioda laikā bijušas lielākas par plānotajām.
37. Ja sistēmas operators regulatīvā perioda laikā īstenojis efektivitātes uzlabošanas pasākumus un saskaņā ar tiem iepriekšējā regulatīvā perioda tarifu projekta aprēķinā ņēmis vērā šīs metodikas 11.punktā minēto izmaksu efektivitātes koeficientu, sistēmas operatoram ir tiesības samazināt šīs metodikas 36.punkta minētajā kārtībā noteikto regulatīvā rēķina atlikumu par apmēru, kas nepārsniedz 50% no faktiskajiem izmaksu ietaupījumiem, kuri noteikti, ņemot vērā ar efektivitātes uzlabošanas pasākumiem saistītās papildu izmaksas un gūtos izmaksu ietaupījumus.
38. Šīs metodikas 36. un 37.punktā minētie lielumi tiek noteikti uz attiecīgā regulatīvā perioda pēdējā tarifu perioda pēdējo dienu.
39. Šīs metodikas 11.punktā noteikto ieņēmumu korekciju nākamajam regulatīvajam periodam nosaka šādi:
- 39.1. ja regulatīvā rēķina atlikums ir negatīvs, sistēmas operatoram ir tiesības attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu pilnā vai daļējā apmērā uz nākamo regulatīvo periodu, attiecīgi palielinot šīs metodikas 11.punktā noteiktos atļautos ieņēmumus nākamajam regulatīvajam periodam;
- 39.2. ja regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, sistēmas operatoram ir pienākums attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo regulatīvo periodu un samazināt šīs metodikas 11.punktā noteiktos regulatīvā perioda plānotos ieņēmumus.

4. Atļauto ieņēmumu attiecināšanas principi

49. Sistēmas operatora atļautos ieņēmumus iedala pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas ieņēmumos saskaņā ar šādu formulu:

$$Aie_{PSO} = Aie_{PSO\ nac} + Aie_{PSO\ st},$$

kur:

$Aie_{PSO\ nac}$ – atļautie ieņēmumi no jaudas rezervēšanas pakalpojuma, kas attiecināmi uz nacionālo pārvades sistēmu [EUR];

$Aie_{PSO\ st}$ – atļautie ieņēmumi no jaudas rezervēšanas pakalpojuma, kas attiecināmi uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR].

50. Pārrobežu un nacionālās pārvades sistēmas atļautos ieņēmumus izmanto attiecīgi pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas izmaksu, kuras aprēķina saskaņā ar šīs metodikas 17.punktā noteiktajām formulām, segšanai, ņemot vērā jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu lielumu, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas efektivitāti, kā arī saimnieciskās darbības efektivitāti, un sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju. Jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu lielumu, kas sistēmas operatoram jāsamazina, uzlabojot pamatlīdzekļu un citu resursu izmantošanas efektivitāti, kā arī saimnieciskās darbības efektivitāti, un sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju attiecina uz pārrobežu pārvades sistēmas un nacionālās pārvades sistēmas izmaksām atbilstoši izmaksu attiecināšanas metodei. Atļautos ieņēmumus sistēmas operators atgūst ar jaudas produktu tarifiem, sniedzot jaudas rezervēšanas pakalpojumu.
51. Sistēmas operators, aprēķinot atļautos ieņēmumus, kas atgūstami no ieejas punktu no citām pārvades ieejas-izejas sistēmām un no izejas punktu uz citām pārvades ieejas-izejas sistēmām jaudas rezervēšanas, ieņēmumiem par ieejas punktu jaudas rezervēšanu piemēro atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficientu 0,50 un ieņēmumiem par izejas punktu jaudas rezervēšanu – atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficientu 0,50. Sistēmas operators vienlaikus ar tarifu projektu iesniedz pamatojumu, ja atļauto ieņēmumu sadalījuma koeficienti tiek koriģēti.
52. Ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi ieņēmumu pārdales koeficientu starp pārvades sistēmu un izejas punktu Latvijas lietotāju apgādei (K_{reg}), kā arī ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi tarifiem piemērojamo atlaidi (D_{kr}) nosaka sistēmas operators. Sistēmas operators var noteikt ieejas punkta no sašķidrinātās dabasgāzes iekārtas tarifiem piemērojamo atlaidi. Sistēmas operators noteiktā pārdales koeficienta un atlaides lieluma pamatojumu iesniedz vienlaikus ar tarifu projektu.

5.Gada standarta jaudas produktu tarifu aprēķins, ja ir izveidota vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma

53. Gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas operatori nosaka, savstarpēji vienojoties un ņemot vērā vienotās dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmas regulatīvo iestāžu viedokli.
54. Gada standarta jaudas produkta tarifu izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu nosaka vienādā apmērā ar gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem vienotajā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēmā saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{iz(g)} = T_{ie(g)}$$

kur:

$T_{ie(g)}$ – pārvades sistēmas gada standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas [EUR/kWh/d/gadā];

$T_{iz(g)}$ – pārvades sistēmas gada standarta jaudas produkta tarifs izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu [EUR/kWh/d/gadā].

55. Gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktam no dabasgāzes krātuves nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{ie\ kr(g)} = T_{ie(g)} \times (1 - D_{kr})$$

kur:

$T_{ie\ kr(g)}$ – gada standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktam no dabasgāzes krātuves [EUR/kWh/d/gadā].

56. Gada standarta jaudas produkta tarifu izejas punktam uz dabasgāzes krātuvi nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{iz\ kr(g)} = T_{iz(g)} \times (1 - D_{kr})$$

kur:

$T_{iz\ kr(g)}$ – gada standarta jaudas produkta tarifs izejas punktam uz dabasgāzes krātuvi [EUR/kWh/d/gadā].

57. Maksu par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$K_{pārv} = \frac{A_{ie\ PSO\ nac}}{Q_{nod\ liet(g)}}$$

kur:

$K_{pārv}$ – maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu [EUR/kWh];

$Q_{nod\ liet(g)}$ – gāzes gadā dabasgāzes pārvades un sadales sistēmai pieslēgtajiem gazificētajiem objektiem piegādātās dabasgāzes daudzuma prognoze [kWh].

6. Gada standarta jaudas produktu tarifu aprēķins, ja nav izveidota vienotā dabasgāzes pārvades ieejas-izejas sistēma

58. Gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{ie(g)} = \frac{I_{e\ PSO\ st} \times V_{ie} \times \left(1 - \frac{P_{ie\ kr}}{P_{ie}} \times D_{kr} \times K_{reg}\right)}{P_{ie} - P_{ie\ kr} \times D_{kr}}$$

kur:

$I_{e\ PSO\ st}$ – plānotie ieņēmumi, kas attiecināmi uz pārrobežu pārvades sistēmu [EUR];

V_{ie} – plānoto ieņēmumu sadalījuma koeficients ieņēmumiem par ieejas punktu no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas jaudas rezervēšanu;

$P_{ie\ kr}$ – ieejas punkta no dabasgāzes krātuves prognozētā dienas vidējā jauda tarifu periodā [kWh/d];

P_{ie} – pārvades sistēmas ieejas jauda tarifu periodā [kWh/d];

K_{reg} – ieejas punkta no dabasgāzes krātuves un izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi ieņēmumu pārdales koeficients starp pārvades sistēmu un izejas punktu Latvijas lietotāju apgādei.

59. Gada standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktam no dabasgāzes krātuves nosaka, izmantojot šīs metodikas 56.punktā noteikto formulu.
60. Gada standarta jaudas produkta tarifu izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{iz(g)} = \frac{Ie_{PSO\ st} \times V_{iz} \times \left(1 - \frac{P_{iz\ kr}}{P_{iz}} \times D_{kr} \times K_{reg}\right)}{P_{iz} - P_{iz\ kr} \times D_{kr}}$$

kur:

V_{iz} – plānoto ieņēmumu sadalījuma koeficients ieņēmumiem par izejas punktu uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu jaudas rezervēšanu;

P_{iz} – pārvades sistēmas izejas jauda tarifu periodā [kWh/d];

$P_{iz\ kr}$ – izejas punkta uz dabasgāzes krātuvi prognozētā dienas vidējā jauda tarifu periodā [kWh/d].

61. Gada standarta jaudas produkta tarifu izejas punktam uz dabasgāzes krātuvi nosaka, izmantojot šīs metodikas 57.punktā noteikto formulu.
62. Maksa par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu ir proporcionāla prognozētajam dabasgāzes pārvades un sadales sistēmai pieslēgtajiem gazificētajiem objektiem piegādātajam dabasgāzes daudzumam, un to nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$K_{pārv} = \frac{Ie_{PSO\ nac} + Ie_{PSO\ st} \times D_{kr} \times K_{reg} \times \left(\frac{P_{ie\ kr} \times V_{ie}}{P_{ie}} + \frac{P_{iz\ kr} \times V_{iz}}{P_{iz}}\right) + T_{iz(g)} \times P_{iz\ v}}{Q_{nod\ liet(g)}}$$

kur:

$Ie_{PSO\ nac}$ – nacionālās pārvades sistēmas atļautie ieņēmumi [EUR].

7. Reizinātāju un sezonāla faktora lielums

63. Sistēmas operators tarifu projektā izmantoto reizinātāju un sezonālā faktora lieluma ekonomisko pamatojumu, ņemot vērā sistēmas operatora pienākumu nodrošināt pārvades sistēmas efektīvu izmantošanu jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanai un kopējo jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksu segšanu, iesniedz reizē ar tarifu projektu.
64. Pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu pārslodzes reizinātāju (turpmāk – pārslodzes reizinātājs) nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$K_{pārsl} = P \times 100\%$$

kur:

$K_{pārsl}$ – pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu pārslodzes reizinātājs;

P – pārvades sistēmas ieejas un izejas punktu pārslodzes varbūtība.

$$P = \frac{n \times L_a}{L} \times \frac{N_a}{N}$$

kur:

n – prognozētais standarta jaudas produkta aizstāšanu ar atslēdzamās jaudas produktu skaits;

L_a – vienas standarta jaudas produkta aizstāšanas prognozētais vidējais ilgums [h];

L – kopējais attiecīgā standarta jaudas produkta aizstāšanas ar atslēdzamās jaudas produktu ilgums [h];

N_a – vienā standarta jaudas produkta aizstāšanā aizstātās jaudas prognozētais vidējais lielums [kWh/d];

N – kopējā attiecīgā standarta jaudas produkta aizstāšanas ar atslēdzamās jaudas produktu jauda [kWh/d].

65. Ja aprēķinātais pārslodzes reizinātājs ir vienāds ar 0, tad tarifu aprēķinos izmanto pārslodzes reizinātāju, kas vienāds ar 0,05.

8. Īstermiņa standarta jaudas produktu tarifu aprēķins

66. Ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{ie(c,m,d,dl)} = \frac{T_{ie(g)} \times K_{(c,m,d,dl)} \times S_{(c,m,d,dl)}}{G} \times d$$

kur:

$T_{ie(c,m,d,dl)}$ – ceturkšņa (EUR/kWh/d/cet), mēneša (EUR/kWh/d/mēn), dienas vai pašreizējās dienas (EUR/kWh/d) standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas;

$K_{(c,m,d,dl)}$ – reizinātājs ceturkšņa, mēneša, dienas vai pašreizējās dienas standarta jaudas produktiem;

$S_{(c,m,d,dl)}$ – sezonālais faktors ceturkšņa, mēneša, dienas vai pašreizējās dienas standarta jaudas produktiem;

d – dienu skaits periodā, kad izmanto īstermiņa standarta jaudas produktu;

G – dienu skaits tarifa piemērošanas gadā.

67. Ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas standarta jaudas produkta tarifu izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{iz(c,m,d,dl)} = \frac{T_{iz(g)} \times K_{(c,m,d,dl)} \times S_{(c,m,d,dl)}}{G} \times d$$

kur:

$T_{iz(c,m,d,dl)}$ – ceturkšņa (EUR/kWh/d/cet), mēneša (EUR/kWh/d/mēn), dienas un pašreizējās dienas (EUR/kWh/d) standarta jaudas produkta tarifs izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu.

68. Ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas standarta jaudas produkta tarifu ieejas punktam no dabasgāzes krātuves nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{iekr(c,m,d,dl)} = \frac{T_{iekr(g)} \times K_{(c,m,d,dl)} \times S_{(c,m,d,dl)}}{G} \times d$$

kur:

$T_{iekr(c,m,d,dl)}$ – ceturkšņa (EUR/kWh/d/cet), mēneša (EUR/kWh/d/mēn), dienas un pašreizējās dienas (EUR/kWh/d) standarta jaudas produkta tarifs ieejas punktam no dabasgāzes krātuves.

69. Ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas standarta jaudas produkta tarifu izejas punktam no dabasgāzes krātuves nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{izkr(c,m,d,dl)} = \frac{T_{izkr(g)} \times K_{(c,m,d,dl)} \times S_{(c,m,d,dl)}}{G} \times d$$

kur:

$T_{iz_{kr(c,m,d,dl)}}$ – ceturkšņa (EUR/kWh/d/cet), mēneša (EUR/kWh/d/mēn), dienas un pašreizējās dienas (EUR/kWh/d) standarta jaudas produkta tarifs izejas punktam no dabasgāzes krātuves.

70. Īstermiņa standarta jaudas produktu tarifus ieejas punktam no dabasgāzes krātuves dabasgāzes iesūkņēšanas laikā un izejas punktam uz dabasgāzes krātuvi dabasgāzes izņemšanas laikā aprēķina saskaņā ar šīs metodikas 67.punktā noteikto formulu.

9. Atslēdzamās jaudas produktu tarifu aprēķins ieejas un izejas punktiem

71. Atslēdzamās jaudas gada produkta tarifu ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{at\ ie(g)} = T_{ie(g)} \times (1 - K_{pārsl})$$

kur:

$T_{at\ ie(g)}$ – atslēdzamās jaudas gada [EUR/kWh/d/gadā] produkta tarifs ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas.

72. Atslēdzamās jaudas ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas produktu tarifu ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{at\ ie(c,m,d,dl)} = T_{ie(c,m,d,dl)} \times (1 - K_{pārsl}) \times S_{(c,m,d,dl)}$$

kur:

$T_{at\ ie(c,m,d,dl)}$ – atslēdzamās jaudas ceturkšņa [EUR/kWh/d/cet], mēneša [EUR/kWh/d/mēn], dienas un pašreizējās dienas [EUR/kWh/d] produkta tarifs ieejas punktiem no citas pārvades ieejas-izejas sistēmas.

73. Atslēdzamās jaudas gada produkta tarifu izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{at\ iz(g)} = T_{iz(g)} \times (1 - K_{pārsl})$$

kur:

$T_{at\ iz(g)}$ – atslēdzamās jaudas gada [EUR/kWh/d/gadā] produkta tarifs izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu.

74. Atslēdzamās jaudas ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas produktu tarifu izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{at\ iz(c,m,d,dl)} = T_{iz(c,m,d,dl)} \times (1 - K_{pārsl}) \times S_{(c,m,d,dl)}$$

kur:

$T_{at\ iz(c,m,d,dl)}$ – atslēdzamās jaudas ceturkšņa [EUR/kWh/d/cet], mēneša [EUR/kWh/d/mēn], dienas un pašreizējās dienas [EUR/kWh/d] produkta tarifs izejas punktiem uz citu pārvades ieejas-izejas sistēmu.

10. Atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas produktu tarifu aprēķins

75. Atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas gada produkta tarifu ieejas un izejas punktiem nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{p\ virt(ie,iz)(g)} = T_{(ie,iz)(g)} \times K_{virt}$$

kur:

$T_{p \text{ virt } (ie,iz) (g)}$ – atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas gada [EUR/kWh/d/gadā] produkta tarifs ieejas vai izejas punktā;

K_{virt} – reizinātājs atslēdzamās jaudas īstermiņa virtuālās pretplūsmas produktiem.

76. Atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas ceturkšņa, mēneša, dienas un pašreizējās dienas produktu tarifu ieejas un izejas punktiem nosaka saskaņā ar šādu formulu:

$$T_{p \text{ virt } (ie,iz) (c,m,d,dl)} = T_{(ie,iz) (c,m,d,dl)} \times K_{virt}$$

kur:

$T_{p \text{ virt } (ie,iz) (c,m,d,dl)}$ – atslēdzamās virtuālās pretplūsmas jaudas, ceturkšņa [EUR/kWh/d/cet], mēneša [EUR/kWh/d/mēn], dienas un pašreizējās dienas [EUR/kWh/d] produktu tarifs ieejas vai izejas punktā.

11. Tarifu noteikšanas procedūra

11.1. Tarifu projekta izstrādāšana un iesniegšana

77. Tarifu projektu sistēmas operators izstrādā saskaņā ar šo metodiku, aprēķinot atļautos ieņēmumus, kuri nepieciešami jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanas izmaksu segšanai.
78. Sistēmas operators aprēķina tarifus tā, lai atļautie ieņēmumi nepārsniegtu sistēmas operatora pamatotās izmaksas, kas attiecinātas uz jaudas rezervēšanas pakalpojumu.
79. Sistēmas operators līdz regulatīvā perioda sākuma gada 1.februārim rakstveidā un elektroniskā formā (tarifu un to veidojošo izmaksu aprēķinus *Excel* formātā) iesniedz regulatoram izvērtēšanai:
- 79.1. šīs metodikas 79.punktā noteikto tarifu aprēķinu, atļautos ieņēmumus un tiem atbilstošās izmaksas regulatīvajam periodam kopā ar minēto izmaksu pamatojumu, tajā skaitā izmaksu izmaiņu, salīdzinot ar iepriekšējo regulatīvo periodu, skaidrojumu, un izmaksas pamatojošiem dokumentiem saskaņā ar regulatora noteikumiem par tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu, kā arī plānotos ieņēmumus un tiem atbilstošās izmaksas tarifu periodam;
- 79.2. informāciju par regulatīvajā periodā un tajā ietilpstošajos tarifu periodos prognozēto sistēmas operatoru savstarpējo kompensāciju un tās pamatojumu;
- 79.3. informāciju par iepriekšējā regulatīvā perioda ieņēmumiem no jaudas rezervēšanas pakalpojuma un kopējām faktiskām pārvades sistēmas jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksām.
80. Sistēmas operators var iesniegt regulatoram pamatotu pieprasījumu atļaut pašam noteikt tarifus saskaņā ar šo metodiku.

11.2. Tarifu projekta izvērtēšana

81. Regulators apstiprina vai noraida tarifus, izvērtējot to veidojošo izmaksu pamatojumu.
82. Tarifu projekta izvērtēšanas laikā sistēmas operators var iesniegt tarifu projekta labojumus un papildinājumus.
83. Sistēmas operators var noteikt tarifus tarifu periodiem esošā regulatīvā perioda ietvaros, ja regulators ir devis atļauju, atbilstoši Enerģētikas likuma 15.panta 1.¹daļai. Šādā gadījumā sistēmas operators nosaka tarifus saskaņā ar šo metodiku, ievērojot turpmāk norādīto kārtību:

- 83.1. ja sistēmas operators nosaka jaunus tarifus, tad ne vēlāk kā divus mēnešus pirms gāzes gada sākuma, kad paredzēta jauno tarifu spēkā stāšanās, sistēmas operators publicē tarifus oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis". Vienlaikus sistēmas operators iesniedz regulatoram tarifus, pamatojumu tarifiem un informāciju par iepriekšējā tarifu perioda faktiskajiem ieņēmumiem, jauno tarifu prognozētos datus, kā arī salīdzinājuma tabulas, kurās norādītas plānoto ieņēmumu tarifu periodā un tiem atbilstošo izmaksu izmaiņas, un citus dokumentus, kuri pamato jauno tarifu nepieciešamību;
- 83.2. regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas izvērtē iesniegto tarifu atbilstību šai metodikai un iesniegto tarifu ekonomisko pamatojumu;
- 83.3. ja regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas nav pieņēmis lēmumu par iesniegto tarifu neatbilstību šai metodikai vai nav noraidījis tarifu ekonomisko pamatojumu, tad tarifi stājas spēkā attiecīgā gāzes gada pirmajā dienā;
- 83.4. ja regulators 21 dienas laikā pēc tarifu saņemšanas pieņem lēmumu par iesniegto tarifu neatbilstību šai metodikai vai noraida tarifu ekonomisko pamatojumu, tad tarifi nestājas spēkā attiecīgā gāzes gada pirmajā dienā. Pieņemto lēmumu regulators septiņu dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta sistēmas operatoram un publicē oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" paziņojumu par pieņemto lēmumu, kurā atsauc tarifu spēkā stāšanos.
84. Apstiprinot tarifus, regulators var noteikt tarifu piemērošanas kārtību regulatīvajā un tarifu periodā.

11. Noslēguma jautājumi

85. Sistēmas operators, izstrādājot tarifu projektu, kura spēkā stāšanās plānota no 2023.gada 1.oktobra, ievēro, ka:
- 85.1. maksas par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanas aprēķinā iekļauj dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksu, kuru saistības segt tika izpildītas 2021. un 2022.gadā, korekciju. Korekciju nosaka, ņemot vērā atgūstamās dabasgāzes apgādes nodrošināšanas izmaksas un faktiski atgūtās izmaksas;
- 85.2. atļautie ieņēmumi laika periodam no 2022.gada 1.oktobra līdz 2023.gada 30.septembrim atbilst šā perioda faktiskajām ekonomiski pamatotajām izmaksām, ņemot vērā faktisko inflācijas līmeni attiecīgajā periodā un kapitāla atdeves likmi dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai noteiktajam periodam;
- 85.3. informācija saskaņā ar šīs metodikas 80.punktu jāiesniedz regulatoram izvērtēšanai ne vēlāk kā līdz 2023.gada 1.maijam.
86. Atzīt par spēku zaudējušu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2019.gada 3.jūlija lēmumu Nr.1/10 "Dabasgāzes pārvades pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" (Latvijas Vēstnesis 2019, 136.nr.; 2022. 168.nr.).
87. Metodika stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

PROVIZORISKIE ĪSTERMIŅA KONSTANTĀS JAUDAS PRODUKTU TARIFI regulatīvajam periodam 01.10.2023.–30.09.2025.

2023.-2025.gada tarifu projekts	Jaudas vienības	Tarifi par rezervēto jaudas vienību, EUR, bez PVN			
		Ieejas punkti		Izejas punkti	
		No citas valsts pārvades sistēmas Tie	No dabasgāzes krātuves Tie kr	Uz citas valsts pārvades sistēmu Tiz	Uz dabasgāzes krātuvi Tiz kr

Ilgtermiņa jaudas tarifs	kWh / dienā / gadā	0,1427700	0,0000000	0,1427700	0,0000000
---------------------------------	--------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Tarifi ceturkšņa jaudai					
1. ceturksnis	kWh / dienā / ceturksnī	0,0388317	0,0000000	0,0388317	0,0000000
2. ceturksnis		0,0391185	0,0000000	0,0391185	0,0000000
3. ceturksnis		0,0395484	0,0000000	0,0395484	0,0000000
4. ceturksnis		0,0388317	0,0000000	0,0388317	0,0000000

Tarifi mēnesim, dienai un pašreizējai dienai														
		Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā	
		Tie m	Tie d	diena Tie dl	Tie m	Tie d	diena Tie dl	Tiz m	Tiz d	diena Tiz dl	Tiz m	Tiz d	diena Tiz dl	
Janvāris	Mēnesis - kWh / dienā / mēnesī	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	
Februāris		0,0138403	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0138403	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	
Marts		0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	
Aprīlis		0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	
Maijs		0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	
Jūnijs		Diena, Pašreizējā diena - kWh / dienā	0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Jūlijs			0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Augusts			0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Septembris			0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Oktobris			0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Novembris			0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0146548	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Decembris		0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0151433	0,0005862	0,0006644	0,0000000	0,0000000	0,0000000	

Īstermiņa standarta jaudas produktu reizinātāji

Kc=1,1 Km=1,25 Kd=1,5 Kdl=1,7

Sezonālo standarta jaudas produktu reizinātāji

Sc=1 Sm=1 Sd=1 Sdl=1

Q1, Q4 Jan, Feb, Mar, Apr,
Nov, Dec Jan, Feb,
Mar, Apr,
Nov, Dec Jan, Feb,
Mar, Apr,
Nov, Dec

PROVIZORISKIE ATSLĒDZAMĀS JAUDAS TARIFI regulatīvajam periodam 01.10.2023.–30.09.2025.

2023.-2025.gada tarifu projekts	Jaudas vienības	Tarifi par rezervēto jaudas vienību, EUR, bez PVN			
		Ieejas punkti		Izejas punkti	
		No citas valsts pārvades sistēmas Tie	No dabasgāzes krātuves Tie kr	Uz citas valsts pārvades sistēmu Tiz	Uz dabasgāzes krātuvi Tiz kr

Ilgtermiņa jaudas tarifs	kWh / dienā / gadā	0,1356315	0,0000000	0,1356315	0,0000000
--------------------------	--------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Tarifi ceturkšņa jaudai

	kWh / dienā / ceturksnī				
1. ceturksnis		0,0368901	0,0000000	0,0368901	0,0000000
2. ceturksnis		0,0371626	0,0000000	0,0371626	0,0000000
3. ceturksnis		0,0375710	0,0000000	0,0375710	0,0000000
4. ceturksnis		0,0368901	0,0000000	0,0368901	0,0000000

Tarifi mēnesim, dienai un pašreizējai dienai

		Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā	Mēnesis	Diena	Pašreizējā
		Tie m	Tie d	diena Tie dl	Tie m	Tie d	diena Tie dl	Tiz m	Tiz d	diena Tiz dl	Tiz m	Tiz d	diena Tiz dl
Janvāris	Mēnesis - kWh / dienā / mēnesī Diena, Pašreizējā diena - kWh / dienā	0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Februāris		0,0266036	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0061477	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Marts		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Aprīlis		0,0281691	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Maijs		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Jūnijs		0,0281691	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Jūlijs		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Augusts		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Septembris		0,0281691	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Oktobris		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Novembris		0,0281691	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Decembris		0,0291080	0,0011268	0,0012770	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000

Kpārsl=0.05

Sezonālo standarta jaudas produktu reizinātāji

Sc=1	Sm=1	Sd=1	Sdl=1
Q1,Q4	Jan,Feb, Mar, Apr, Nov,Dec	Jan,Feb, Mar, Apr, Nov,Dec	Jan,Feb, Mar, Apr, Nov,Dec

PROVIZORISKIE ATSLĒDZAMĀS VIRTUĀLĀS PRETPLŪSMAS JAUDAS TARIFI regulatīvajam periodam 01.10.2023.–30.09.2025.

2023.-2025.gada tarifu projekts	Jaudas vienības	Tarifi par rezervēto jaudas vienību, EUR, bez PVN											
		Ieejas punkti		Izejas punkti									
		No citas valsts pārvades sistēmas Tp virt ie	No dabasgāzes krātuves Tp virt ie kr	Uz citas valsts pārvades sistēmu Tp virt iz	Uz dabasgāzes krātuvi Tp virt iz kr								
Ilgtermiņa virtuālās jaudas tarifs	kWh / dienā / gadā	0,1356315	0,0000000	0,1356315	0,0000000								
Tarifi ceturkšņa jaudai													
1. ceturksnis	kWh / dienā / ceturksnī	0,0368901	0,0000000	0,0368901	0,0000000								
2. ceturksnis		0,0371626	0,0000000	0,0371626	0,0000000								
3. ceturksnis		0,0375710	0,0000000	0,0375710	0,0000000								
4. ceturksnis		0,0368901	0,0000000	0,0368901	0,0000000								
Tarifi mēnesim, dienai un pašreizējai dienai													
		Mēnesis Tp virt ie m	Diena Tp virt ie d	Pašreizējā diena Tp virt ie dl	Mēnesis Tp virt ie kr m	Diena Tp virt ie kr d	Pašreizējā diena Tp virt ie kr dl	Mēnesis Tp virt iz m	Diena Tp virt iz d	Pašreizējā diena Tp virt iz dl	Mēnesis Tp virt iz kr m	Diena Tp virt iz kr d	Pašreizējā diena Tp virt iz kr dl
Janvāris	Mēnesis - kWh / dienā / mēnesī Diena, Pašreizējā diena - kWh / dienā	0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Februāris		0,0131483	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0061477	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Marts		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Aprīlis		0,0139221	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Maijs		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Jūnijs		0,0139221	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Jūlijs		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Augusts		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Septembris		0,0139221	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Oktobris		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Novembris		0,0139221	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0065095	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000
Decembris		0,0143861	0,0005569	0,0006311	0,0000000	0,0000000	0,0000000	0,0067265	0,0002604	0,0002951	0,0000000	0,0000000	0,0000000

Atslēdzamās jaudas produktu reinatājs pretplūsmas pakalpojumam

Kvīrt=0.95